

IPARI JOGVÉDELLEM

SZERKESZTI: DR. LÁNCZI JENŐ

TÁRSSZERKESZTŐ: DR. KADOSA MARCEL

A tisztességtelen verseny ellen való védekezésről.

Írta: Dr. Bányász Jenő.

A versenyküzdelem úgy az egyesek, mint az összesség érdekeit szolgálja. Az egyesek erejét izmosítja és arra ösztökéli őket, hogy a tőlük telhető legjobbat nyújtsák.

A szabad gazdasági tevékenység azonban egyúttal a hatalom kérlelhetlen kihasználására is sarkal, oly eszközök igénybevételére, amelyek a közérdek szempontjából károsak, s amelyek a közérkölcsoket megmételtyezik.

Az ipar és kereskedelem nagymérvű kifejlődésével természetszerűleg szaporodtak azok az eszközök is, amelyek a vevőközönség növelését célozzák, s ezzel az árforgalmat tovább fejleszteni, a, lehető legmagasabb fokra emelni hivatottak.

Az ily eszközök megválogatása és alkalmazása azonban igen gyakran a nagyközönség becsapását célozza és ezen felül a versenytársakat a tisztességtelen verseny eszközeinek igénybe vételére ösztökéli – vagy az egyenlőtlen eszközökkel folytatott küzdelem, a tisztességtelen eszközök használatát perhorreszkáló versenytársakat a szabad gazdasági versenyben a küzdőtérről leszorítja.

Az üzleti élet fejlődése a verseny mind több kinövését hozza napvilágra. Ezeknek a kinövéseknek az elnyomása pedig oly törvényes intézkedések létesítését tette szükségessé, amelyek a korlátlan gazdasági tevékenységben rejlő visszaélések megszüntetését célozzák.

Míg a nagyipari államok közül Anglia, Franciaország, Belgium és Olaszország az általános magánjog keretén belül nyújtanak oltalmat a tisztességtelen verseny ellen, addig Németország a tisztességtelen verseny ellen való védekezést külön, *speciális törvényben* szabályozza.

Jelen fejtegetéseink keretében a német tisztességtelen verseny ellen alkotott törvényt kívánjuk ismertetni, s ahol a magyar, hasonló tárgyú javaslatban említésre méltó eltérés mutatkozik, szintén fejtegetéseink keretében vonjuk.

Németországnak a tisztességtelen verseny elleni védelmet tárgyazó első törvényjavaslat-tervezete 1895. évi január hó 7-én látott napvilágot. Ezt a javaslatot, az érdekelt körök véleményének figyelembe vételével, a birodalmi tanács átdolgozta. Az így átdolgozott és közzétett javaslat újabb változásokkal, mint harmadik javaslat 1895 december 3-án került a birodalmi ülés elé, ahol is előbb beható bizottsági tárgyalás után 1896 május 8-án elfogadtatott és 1896 július 1-én lépett életbe.

A rövid, többé-kevésbé kategorikus kijelentéseket tartalmazó 1896. évi törvény azonban épen a legsúlyosabb és legeklatánsabb visszaélések ellen képtelen volt védelmet nyújtani.

És ez előre is volt látható. Az élet nap-nap után a tisztességtelen verseny újabb és újabb alakjait veti felszínre. Napról-napra több és több lesz azoknak a visszaéléseknek a száma, amelyeket a törvényhozó természetszerűleg előre nem láthatott, s így a visszaéléseknek csak elenyészően kisebb része lesz az, amelyek az eseteket taxatív felsoroló törvény keretében szabályoz.

Míg tehát az 1896. évben alkotott német törvény 17 szakaszban vélt védelmet nyújtani a tisztességtelen verseny ellen, addig az 1907 december 16-án közzétett javaslat-tervezet már 30 §-ból áll.

Németországnak a tisztességtelen verseny ellen alkotott, jelenleg érvényben; levő törvénye 1909. évi június 7-énkelt s ugyanez év október 1. napján életbe lépett. A főokok, amelyek ennek a törvénynek életbe léptetését eredményezték, abban keresendők, hogy az 1896. évi törvény az üzleti életnek számtalan, a hivatkozott törvényben taxatív fel nem sorolt kinövési és visszaélései, – egyszóval a tisztességtelen verseny ellen hatályos oltalmat nem nyújtott.

Bár a fennálló német törvények, így az időközben életbe lépett polgári törvénykönyv, oly általános és széleskörű jogelveket kodifikált, amelyeknek tartózkodás nélkül való alkalmazása mellett az 1896. évi törvény joghatályának kiterjesztésére, de sőt magának a tisztességtelen verseny elleni védekezésről szóló törvényre tulajdonképen szükség sem lett volna, – a német érdekkörök mindazonáltal abban a szilárd meggyőződésükben, hogy a tisztességtelen verseny ellen csakis speciális törvényhozással nyújtható segítség, oly törvény életbeléptetését óhajtották, amely nekik a tisztesség korlátain belül kifejtett üzleti tevékenységeikben minél erősebb, hathatósabb és tágabb oltalmat nyújtson és őket bármely irányú támadás ellen hatatos védelembe részesítse.

Az 1907. évi törvényjavaslat-tervezetet tehát élénk érdeklődés kísérte. A törvényhozó ezt *kellőleg* is honorálta, amennyiben lehetőleg minden tekintetben az érdekeltség kívánalmait figyelembe vette. Ez a körülmény azután meg is látszik magán a törvény szövegezésén is. Míg ugyanis az 1896-iki törvény inkább rövid kijelentéseket tartalmaz, az 1909. évi törvény többé-kevésbé hosszú magyarázatokba kénytelen bocsátkozni. Mindazonáltal nem hozható fel ellene, hogy a hosszú magyarázatok a törvény világosságának hátrányára szolgálnak.

A tisztességtelen versenyt tárgyazó 1909 június 7-i német törvény (Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb) az üzelmiek minden nemére, az üzleti élet minden ágára kíván kihatni. Az egyes eseteket felsoroló 1896. évi törvény nyel szemben, amely büntetlenül hagyta mindazon cselekedeteket, amelyeket a törvény kifejezetten fel nem sorol, az 1909. évi törvény egy általános rendezést, a tisztességtelen verseny *eltiltását* foglalja magában s ezzel a lehetőség szerint megakadályozza, hogy a tisztességtelen verseny kerülő uta-

kon, új, a felsorolásban figyelmen kívül hagyott eszközökkel célját elérhesse.

Az 1896. évi törvénnyel szemben felveszi szabályozása körébe a végeladások és árverések körében folytatott, úgyszintén az alkalmazottak megvesztegetése által előidézett tisztességtelen verseny eseteit, azokat tüzetesen körülírja. A versenyvállalatok nevének, cégének és egyéb különös ismertető jeleinek, valamint a jellegzetes árumejelöléseknek és árufelszereléseknek jogosulatlan vagy összetévesztésre alkalmas módon való használatát kiterjedtebb alakban tárgyalja és a cég és az üzletmegjelölések oltalmi körét lényegesen kiterjeszti. Megtilt minden olyan cselekedetet, amely arra való és alkalmas is arra, hogy az üzleti forgalomban a vállalatok összetévesztését előidézze. Abbanhagyás iránti keresetnek ad helyt a vállalat tulajdonosa ellen. Az 1896. évi törvénnyel egyezően tárgyalja végül a valóságnak meg nem felelő adatok és árumejelölések használatát, az üzleti és üzemi titkok szándékos és vétkes elárulását, úgyszintén a versenyvállalatok hírnevének vagy hitelének csorbítására vonatkozó eseteket.

A megtorlás, amelylyel a hivatkozott törvény a tisztességtelen verseny egyes eseteit sújtja, *magánjogi és büntetőjogi*. Magánjogi az összes esetekben, büntetőjogi a jogrend valóságos veszélyeztetése, illetve a tettes szándékának dolozus volta szerint minősített esetekben.

Az 1896. évi törvény, amely csak 1500 márkáig terjedő pénzbírságot ismert és csupán visszaesés esetében a fogházbüntetést, – durva kinövéseket szült. Ezzel szemben, illetve a törvény kellő respektálása céljából az 1909. évi törvény az érdekelt körök kívánására szigorúbb büntetéseket statuált (1 évi fogház vagy 5000 M., avagy 1 évi fogház és 5000 M., behajthatatlanság esetében 600 M.-ig 6 heti fogság.)

A védjegy-törvényre való tekintettel a védjegy-től vény mindazon határozatait, amelyek egyrészt a belajstromozott védjegy és másrészt a be nem lajstromozott, de tényleg használt azonos védjegy viszonyából származó igényeket és jogokat szabályozzák, érintetlenül hagyja.

Az 1909. évi törvényre vonatkozólag általános-ságban tett ismertetésünk után, a hivatkozott törvény egyes intézkedéseit kívánjuk röviden ismertetni. Mielőtt azonban az 1909. évi törvény ismertetését adnók, hangsúlyoznunk kell, hogy ez a törvényalkotás, bár látszólag az üzleti élet minden kinövésére kiterjeszti figyelmét, mindazonáltal a németországi bikákban nem lévén meg a kellő helyes érzék a törvény alkalmazása tekintetében, a homlokegyenest ellenkező bírói ítéletek, egyszóval az a gyakorlat, amely Németországban a speciális törvény alapján kifejlődött, egy elszigetelt jogvidéket képez, az általános jogelvekkel és a jogérettel szerves kapcsolatba jutni nem tudott. Az újabb törvény is tehát reámutat arra, hogy ott, ahol az általános jogelvek segítségével e judikatúra nem tudta a tisztességtelen versenyt megrendszabályozni, a legideálisabb, a lehető legáltalánosabb szövegezés sem alkalmas a tisztességtelen verseny kinövéseit megszüntetni, sőt *ellenkezőleg* – az ily általános szövegezés nyújthatóságánál fogva a becsületes versenyre is veszedelmes lehet.

Németországnak a tisztességtelen törvény ellen alkotott 1909. évi június 7-én kelt törvénye, máris panaszra ad okot.* Hézagos, egyes rendelkezéseiben homályos, s az érdektestületek e fogyatkozásoknak tudják be azt, hogy az ipari jognak e területén egységes joggyakorlat nem fejlődhetett ki, s a törvényt állandóan és sikerrel megkerülik. A titkos feljelentések

özöne zúdul a bíróságokra. Egyetlen egy bíróságnál 100 panasz is várt elintézésre. A müncheni bíróság nemrégben oly panaszban ítéltkeztet, amelyben 17 jó-hírnevű müncheni cég szerepelt mint panaszlott. Nem csoda, írja a Szabadalmi Közlöny forrása, ha a forgalmi körökben bizonyos csüggedés és félelem kapott lábra az ott uralkodó jogbizonytalanság nyomán. A2 Amts- és Landsgerichte nagy számmal hoznak ellentétes ítéleteket, aminek hátrányát a német forgalmi körökben mindjobban kezdik érezni. Egyes kereskedelmi kamarák (berlini, düsseldorfi, elberfeldi) a kötelékükbe tartozó üzletemberek között felmerülő ellentétel kiegyenlítésére külön békéltetési bizottságot szerveztek, mások most szerveznek ilyeneket a magok kebelében, Mindezek az intézkedések, így szól a hivatkozott közlemény, azonban a törvény hiányait, nem pótolják és ezért előrelátható, hogy a német kormány hamarosan kénytelen lesz a törvény módosításával foglalkozni.

A siker evangéliuma.*)

Írta: A. Carnegie.

A kereskedelmi és ipari érdekek koncentrációja kevesek kezébe és az éles konkurrencia e kevesek között nemcsak előnyös az általános haladásra, hanem szükséges is. Ha ezt fölismertük, akkor nagy működési teret kell engednünk ama kereskedő és iparos különös természetadta tehetségének és fejlődésének, aki nagyarányú vállalatok vezetésére van hivatva. Hogy az organizáló tehetség és a kiváló kereskedői talentum ritkaság, ezt már az is bizonyítja, hogy aki ilyennel meg van áldva, annak az ölébe hullanak az óriási nyereségek, működnek bár akárhol vagy bárminő körülmények között. Az igazi üzletember, ha társat keres, első sorban a képességét tekinti és csak másodsorban a tőkét, amelyet az illető magával hoz, mert az ügyes ember gyorsan szerez tőkét, holott az ügyetlenek a kezében csakhamar szertefolyik. A milliókkal dolgozó vállalatok igyekeznek talentumokat magukhoz vonni és még kis kamatozásával is a befektetett tőkének, ezeknek a bevétele messze túl fogja haladni a kiadásait és csakhamar gazdag emberekké lesznek. Szakasztott ugyanolyan természeti törvény, mint bármilyen másik, hogy a különös kereskedelmi tehetséggel megáldott ember a gazdasági erők szabad játékában kényszerű módon nagyobb nyereséget fog bekebelezni, mint amennyit ép észszel elkélthet és ez a természeti törvény épen olyan áldásos az egyénre, mint az összességre.

A nagyon nagy üzemeket nem vezethetik sikerrel fizetett alkalmazottak. Semmiféle üzletnek nem lehetnek fényes és tartós sikerei, ha a vezetésük nem gyakorlati emberek kezébe van letéve, akik az üzlet sikeriben anyagilag érdekelve vannak. Az ipar világában a társaságok napjai, úgy látszik, meg vannak számolva. Életemben gyakran volt alkalmam megfigyelni olyan nagy vállalatok működését, amelyek az üzletben tevékeny részt nem vevő egyének százainak tulajdonát képezték és amelyeket fizetett hivatalnokok vezettek. Ezekhez képest az olyan vállalatok, amelyeket valóságos érdekelt tulajdonosok vezettek, megnyugtató osztalékot fizettek oly időben is, amikor a részvénytársaságok a legnagyobb kínban voltak, hogy hogyan hozzák ki az évi bilancot.

Azok a nagy kereskedő házak, amelyek alkalmazottaikat az üzletágak nyereségeiben részesítik, eredménynyel dolgoznak, míg azok, amelyek csak fizetéses alkalmazottakkal dolgoznak, nagyon is sokszor jutnak bajba. Ez a törvény az üzleti élet minden ágában megnyilatkozik! Azok az üzemek a legvirágzóbbak,

*) L. Szabadalmi Közlöny 1911. 8. szám.

*) Részlet a világhírű milliárdos ily című, [nagy feltűnést keltett könyvéből.

amelyek alkalmazottaik egyre növekvő számát részesítik a nyereségben. Másrészt, és ezt különösen ifjú emberek figyelmébe ajánlanám, a részvénytársaságoknak is megvan a maguk előnye. Ezeknek a részvénye szabadon vásárolható. Ha ma egy alkalmazott részese akar lenni egy nagy gyár üzemének, ezt ugyancsak könnyen elérheti, hiszen talán már 100 koronával részvényes lehet. A munkások között egyre inkább meghonosodik az a szokás, hogy megtakarított pénzeszközüket ilyen módon helyezik el. Rengeteg sok jól vezetett részvénytársaság fizet kielégítő osztalékot és a munkás munkaadója előtt semmivel sem tehet jobb bizonyoságot képességeiről és helyes ítélőképességéről, mint avval, hogy bevezeteti nevét a társaság részvényeseinek jegyzékébe. Minden részvénytársaságnak törekednie kellene arra, hogy legjobb alkalmazottait megtakarított tőkéjüknek illetően befektetésére bírja rá. Csak így lehet reményük a részvénytársaságoknak arra, hogy konkurrálhatnak azokkal az egyéni vállalkozókkal, akik már régen fölfedezték a rendkívüli sikernek azt az értékes titkát, hogy megoszszák nyereségüket azokkal, akiknek legnagyobb részük van annak létrehozásában. Hamarosan vége lesz már azoknak az időknek, amikor a részvényes, aki semmi más, csak részvényes, be zsebelte a maga osztalékát és egyáltalában nem törődött tovább a társaság dolgaival és üzemével. Főlkelöben van már az ipar világában az értékes munkás napja. Fiatal, praktikus embereknek nem kell tehát kedvüket veszíteniök, ellenkezőleg: tele lehetnek reménységgel. Az igazán tehetséges, praktikus embernek napról napra több alkalma lesz arra, hogy munkáltatójának ő diktálja a feltételeket. Míg azelőtt az emelkedésnek csak egyetlen útja volt, ma már tucatszámra vannak ilyen útjai. A mammut-üzemek jövőben nem tétlen kapitalisták százai között fogják kiosztani nyereségeiket, hanem az ő száz legtehetségesebb alkalmazottjuk között, akiknek ügyességétől és erőfeszítésétől függ teljes mértékben a siker. Az üzlettől távol álló kapitalisztikus részvényest a tehetséges és az üzletben serényen dolgozó részvényesnek kell felváltania.

Üzlettársak ne legyenek duplikátumok, hanem ellentétek: két különböző jellegű karakter egyesülése. Lehetnek ketten egymásnak kölcsönösen nélkülözhetetlen üzlettársai anélkül, hogy mint embereknek egyiknek a másikára valami jelentősége volna, sőt hátróztan kiállhatatlanok lehetnek egymásnak. Napoleon sikerei legnagyobb részt onnan erednek, hogy olyan embereket vett a környezetébe, akik őt kiegészítették és bizonyos mértékben gyógyító szerepe voltak az ő hiányosságainak. Az universal zseni, aki mindent maga tud csinálni, még nem született meg. Az, akinek arra van lehetősége, hogy mások különböző talentumát felismerje és a saját szekerébe fogja, ez áll legközelebb az universal zsenihez.

Balesetelhárítás.

Írta: *Dr. Jákobi Kálmán*

a „Kolozvári Kerületi Munkásbiztosító Pénztár”
igazgatója.

Lukács József az Országos Munkásbetegsegélyező és Balesetbiztosító Pénztár alelnöke tollából rendkívül érdekes vezető cikket közöl ilyen címen az „Ipari Jogvédelem” legutóbbi száma. Az a javaslat, melyet az illusztris cikkíró előterjeszt, valamint az okfejtés, melylyel „szerény felhívás”-át kíséri, annyira különös figyelmet igényel, annyira mélyen hasít bele a magyar-

országi balesetbiztosítás ügyének, bizony még nagyon is miveletlen talajába, hogy még a szerénytelenség vádjának lehetősége sem tarthat vissza valakit attól, hogy a napirendre szólított eszme harcosául szegődve, hozzájárulásával a sürgetett, mélyreható reform megvalósítását valamiképen előbbre juttatni ne igyekezzék.

A közleménynek különös érdekességet mindennek előtt az a tény kölcsönöz, hogy a balesetelhárítás érdekében, a magyarországi munkásbiztosítás munkaadói érdekeltségének legfőbb képviselője közvetlenül azután sürget mélyreható reformot, hogy egy konkrét eset kapcsán, ugyancsak a balesetelhárítás érdekében tett a mostaninál kisebb horderejű indítványáért éles megtámadtatásban részesült a munkaadó érdekeltség két különböző irányzatú sajtó-organuma részéről is. És ha jól is tudjuk, hogy az ilyen támadások egy emberöltőn át kifejezesebben szociálpolitikai meggyőződésen ép oly kevéssé üthetnek csorbát, mint amennyire nem foghatják az illusztris cikkíró elkedvetleníteni a rég taposott ösvényen való továbbhaladástól, mégis talán épen, mint a balesetelhárítás érdekében teendő első lépésről szólnunk kell néhány szót arról a nézőpontról, melyből ezek a támadások fakadnak. A munkaadói érdekeltség t. i. nagyban és egészben teljesen távol áll attól a megismeréstől, melylyel akár általánosan humanitárius, akár okos szociálpolitikai, akár rideg munkaadói gazdasági szempontokból a munkásbiztosítás, illetve közelebbről a balesetbiztosítás és balesetelhárítás kérdéseit vizsgálni kell. Ez annyira köztudomású tény, hogy bizonyításul talán felesleges is volna visszahangozni azt a sok panaszt és zúgást, mely a munkaadók köréből fel-fel-száll, ha egyik-másik „túlbugzó” iparfelügyelő kezdeményezésére, csak a legkisebb és egyáltalán nem költséges védőkészülékek beállítása rendeltetik el. Az elfogulatlan szakember hiába fáradoz a panaszgatók megnyugtatóján s hiába bugzólkodik a munkaadó helyes irányú meggyőzésén, a panasz tovább zug, s a munkaadó megmarad előítéleténél, mely szerint a munkásbiztosítás érdekében ismét ok nélkül való és felesleges áldozatot kellett hoznia. És itt, e különösség okait kutatván, akarva nem akarva, arra a feltevésre kell jutnunk, hogy a munkaadók ilyen helytelen irányú meggyőzésének kiépítésében épen olyan súlyos mulasztás terheli a munkaadó szervezetek és egyesületek hivatalos szerveit, mint amilyen kevés szeretettel és hozzáértéssel siet a munkaadó érdekek támogatására, mindennemű munkásbiztosítási kérdésben, a törvény által alkotott munkaadói érdekképviselő. Közelfekvő az előbbiekre szolgáló példaképen az a kétrendbeli sajtótámadás, amelyről Lukács József alelnök ur hivatkozott közleményében említést tesz, de könnyen bizonyítható a tétel második része is. Az Országos Munkásbetegsegélyező és Balesetbiztosító Pénztár például megkeresi a Kereskedelmi és Iparkamarát aziránt, hogy kerületünkben levő balesetbiztosításra kötelezett üzemekről kimutatást küldjenek az Országos Pénztárnak oly célból, hogy valamennyi üzem besorozásával a balesetbiztosítási terhek minden kötelezett üzemre egyaránt kiróhatók legyenek. Hangsúlyozottan figyelmeztetett a megkeresés arra, hogy az összes munkaadók érdeke kívánja az üzemek valamennyijének besorozását, mert a be nem sorozott üzemek tulajdonosai csak a többi munkaadók megkérésével menekülhetnek a balesetbiztosítási járulékok fizetési kötelezettsége alól. És e megkeresésnek a kolozvári kereskedelmi és iparkamara eleget tenni nem akar, mondván, hogy ő „megadóztatás céljából egyáltalán nem hajlandó munkaadóinak névsorát a pénztárnak kiszolgáltatni”. Hogyan várhatson az ilyen felfogású és az ilyen ismeretekkel gazdag érdekképviselőtől helyes irányú útbaigazítást és meggyőzést bárki is?

És ez az eset – bár felette jellemző – aligha egyedül álló . . .

Az első teendő tehát körülbelül az volna, hogy a munkaadók helyes irányú felvilágosítása és meggyőzése útján a balesetbiztosítás, illetve balesetelhárítás céljainak és lényegének megismeréséhez juttassanak el a munkaadók s legalább azok a par excellence munkaadói szempontok váljanak sajátjukká, melyekkel Lukács József alelnök úr javaslatát meggyőzően megindokolja. Addig aligha fog olyan jóakarató támogatásban részesülni az a mélyreható reformot célzó javaslat, amelylyel a magyarországi munkásbiztosítás minden barátja mindenesetre a legteljesebb mértékig rokonszenvez, ha nem is mindenik azokból a szempontokból, melyekre az illusztris cikkíró okfejtése rámutat.

Addig is azonban, a míg akár iparfelügyelők megfelelő munkakönnyítésével, akár az Országos Pénztár üzembesorozó osztályának kebelében szervezendő ellenőrző mérnöki állások beállítása útján megoldható lesz. a balesetelhárítás most tervezett intenzívebbé szolgálata, már most, a mai munkakeretek fenmaradása mellett is, sürgős intézkedéssel kellene kiterjeszteni az iparfelügyelők hatáskörét az erdő üzemek., mély bányák és vasútépítési üzemek ellenőrzésére is. Hogy az ilyen üzemekben milyen sűrű a nagyon súlyos vagy legtöbbször halálos baleset: közismert tény. Csak a kolozsvári kir. iparfelügyelőség területén például *3 hónap alatt 7 halálos baleset történt egy vasútépítési üzemnél és ugyanazon idő alatt 6 halálos baleset egyetlen erdőöntési üzemben.* Ez irányban tehát azonnali intézkedést igényel a baleset-elhárítás érdeke.

A mi már most a felállítandó ellenőrző mérnöki osztályt illeti, bár a megvalósítás mikéntjének részletei túlhaladják e közlemény határait, meggondolandónak vélem azt, hogy vajjon nem volna-e kívánatos, hogy ezek a mérnökök a rendes évi gyárvizsgálatokon kívül részt vegyenek a nagyobb és súlyosabb balesetek hivatalos megvizsgálásánál az ország egész területén és amikor a balesetelhárítás érdekében intézkedéseiket megtennék, egyben adatokat szerezzenek az üzemek finomabb besorozásánál figyelembeveendő szempontokra nézve is és hogy nem volna-e mód keresendő arra nézve is, hogy ezek a szakközégek intézkedési joggal ruháztassanak fel s ne legyenek arra kárhóztatva, hogy csak a minden szakismeretek híján szűkölködő iparhatósági közégek számára javaslatot tegyenek, az intézkedés joga pedig továbbra is a nem szakképzett hatósági közégek kezén maradjon.

Még csak a létesítendő ellenőrző mérnöki osztály pénzügyi megalapozásáról néhány szót. Az úgynevezett finomabb besorozás. mely okvetlenül mérnökök közreműködését igényeli, nem történhetik sem a pusztán baleseti statisztikai anyag biztosítás-technikai feldolgozása alapján, sem pedig ötletszerűen a már megtörtént s fel-tűnő gondatlanságból származónak minősített balesetek számának és mérvének kizárólagos tekintetbe vételével. A finomabb besorozásnak individualizálnia kell az üzemeket, ha azt akarjuk elérni, hogy munkásvédelmi szempontokból kihasználható legyen ez a művelet. Ez pedig szakférfiak személyes és a helyszínen szerzett tapasztalatai nélkül, aligha történhetik meg. És e tekintetben nem elég a tényleg már megtörtént balesetek figyelembe vétele. Tekintetbe kell venni még nagyon természetesen az üzemi berendezkedés jelen állapota alapján várhatókat is. Ennek pedig első és egyetlen feltétele, hogy üzemsoportok szerint specializáltan képzett mérnökök, a működésük körébe tartozó minden egyes üzemet ne csak az üzembjelentések hiányos adataiból, de a helyszínen szerzett tapasztalatok alapján ismerjék.

Kétségtelen lévén mindezeknek a balesetbiztosítás pénzügyi szempontjaiból való elsőrendű fontossága, önmagától megoldódik a Lukács József alelnök ur által javasolt rendszer intézményesítése, pénzügyi fedezetének kérdése is, miután a most említett célra szükséges mérnök-szakemberek, egyúttal az ellenőrző mérnöki teendőket is elvégeznék. A költség-többlet ek-ként legfőlebb is csak a kiszállási költségekre szorítkoznék.

Egyelőre ennyit annak a „szerény felhívás”-nak visszhangjaként, melyről előreláthatólag még sokszor fog szó esni a munkásbiztosítási szakkörökben és amelyért épen annyit elismerés illelheti meg a javaslattevőt a magyar munkásbiztosítás megmunkálói, mint a balesetbiztosításra kötelezett üzemek tulajdonosai részéről.

(A beérkezett válaszok közlését folytatjuk.)

Szociálpolitika.

A munkaadók az alkoholizmus ellen. A németországi iparfelügyelők évi jelentésében az alkohol-kérdésről is érdekes adatok találhatók. Megállapítható ezekből, hogy sok vállalatulajdonos van már, aki üzemének kereteiben lelkes harcot vív az alkoholizmus nyavalyája ellen. E harcban az okosabbak a tilalmaknál és büntetéseknel célravezetőbb eszköznek tartják a felvilágosítást és az alkohalnál jobb dolog szolgáltatását. Ilyenekül észleltetett a gyakorlatban.

1. Jutalomdíj nyújtása a tartózkodó részére. Minden munkás, aki a hét folyamán a gyárban nem élvezett alkoholt, egy márka pótlékot kap a hét végén.

2. Alkalmos étkező- és pihenőhelyiségek, ahol a munkás jól érezze magát és ne kívánkozzék a pihenő időben a környékbeli korcsmákba.

3. Beszüntetése a gyári kázinókban a pálinkaeladásnak. A kázinóban legfőlebb csak szimpla sör kapható.

4. Alkoholmentes italok, mint szikviz, limonádé, tea, kávé, csokoládé, tej stb. eladása, és pedig jó olcsó áron. Némely gyár egész ingyen szolgáltatja ki a kávé-t. Számos gyár vezetőség nyilatkozata szerint az olcsó alkoholmentes italok eladása jelentékenyen csökkentette az alkoholfogyasztást.

5. Olcsó, de jó és tápláló eledetek eladása, hogy a munkás ne legyen a korcsmákra utalva, ahol ivásra késztetik. Ilyen, elég bőséges ebédet 25-30 pfening-ért nyújtanak.

6. Háztartási iskolák berendezése (Erről majd még írni fogunk.) E részben nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy a jó és zsíros kosztot kapó ember nem vágyódik úgy az alkohol után, mint aki rosszul táplálkozik.

7. Idegen közhasznú háztartási iskolák támogatása.

8. Könyvtárak alapítása megfelelő könyvekkel és szemléltető lapok kifüggesztése.

9. Ingyen meleg étel nyújtása az éjjeli munkásoknak és ugyanezeknek meleg kávé reggel a munka befejezése után.

10. Gyári gondnoknő alkalmazása, aki szorosabb érintkezésbe lép a munkáscsaládokkal.

11. A munkásválasztmányok befolyása.

12. Határozott alkoholtilalom a gyár területére. E tilalom terjedelme különböző. Vagy az egész gyárra szól, vagy csak a munkahelyekre, vagy csupán pálinkára vagy ilyenek magával hozására a gyárba vagy a kázinóba.

13. Közhasznú, az alkoholfogyasztás korlátozására irányuló egyesületek létesülésének előmozdítása.

14. A gyárvezetők, művezetők és egyéb felebbvalók jó példája.

15. A kantinnak és különösen az italmérésnek saját kezelésbe vétele és szigorú felügylete.

16. Ittasoknak a munkából való eltávolítása.

17. A bérnek nem szombaton való fizetése. Evvel azonban sok helyütt rossz tapasztalatokat szereztek, t. i. a munkások nemcsak hétfőn, hanem a bérfizetés utáni napon is „blau”-t csináltak.

18. A röplülő utcai alkoholárúsítók szigorú távolfartása.

Hogy mindezekre az eszközökre milyen nagy szükség, az legjobban a hivatalos Reichsarbeitsblatt adataiból derül ki, amelyek megállapítják, hogy Németországban három milliárd márkát nyel el az alkoholfogyasztás, tehát több mint a dupláját annak, ami-be a hadsereg és haditengerészet összesen kerül.

Az anya- és csecsemővédelem tekintetében a németországi szociáldemokrata párt, amelynek állásfoglalása tudvalevőleg nagy befolyással van az illetékes faktorokra, a következő pontokban foglalta össze jeni kongresszusán az e téren követelhető minimumot:

1. A munkásbiztosítás kiterjesztése minden bér-munkás nőre, valamint minden nőre, akinek családjában a jövedelem 5000 márkát meg nem halad. 2. Kötelező terhességi segély 8 heti időtartamra. 3. Kötelező ingyenes szülésznői szolgálat és a terhességi betegségek tekintetében ingyenes orvosi kezelést. 4. Kötelező gyermekágyi segélyt 8 heti időtartamra. 5. A terhességi és gyermekágyi-segély a bér-munkásnőknél bérük magasságában, a többiekénél a nőmunkás átlagos napszámának összegében folyósítandó. 6. Kötelező szoptatási segély a táppénz összegének magasságában 26 héten keresztül minden biztosítási kötelezettség alá eső anyának, aki gyermekét szoptatja. 7. A betegpénztárak egységesítése és a biztosítottak önkormányzati joga.

Az angol szakszervezetek Newcastle-ban tartották meg e hónap első felében 44-ik kongresszusukat. A világ figyelme ezidőszert fokozott mértékben fordul az angol munkásság felé és így kétszeresen érdekes ismernünk e kongresszus lefolyását. A megnyitást istentisztelet előzte meg, amelyen egy professzor-pap A. I. Garlyle prédikációjában kifejtette, hogy a szakszervezeti mozgalom az emberi nem legnagyobb kulturtényei közé tartozik és a mai chaosból való kivezető útként a gazdasági életnek az egész nép által való tökéletes ellenőrzését jelölte meg. Az elnök megnyitó beszédében az állami munkásbiztosítás hívének vallotta magát, az ismeretes Osborne-ítélet törlését, a bányászvédelmi és kereskedelmi alkalmazottakról szóló törvény alkotását követelte. Csak beszéde legvégén tért rá a legutóbbi sztrájkokra és alkalmasabb egyeztető intézményeket sürgetett. A tanácskozás során a cipé-' szék küldötte azt indítványozta, hogy a munkások csak olyan cipőt viseljenek, amelyeken rajt van a szakszervezeti bélyegző. Ezt a kongresszus el is határozta. A parlamenti bizottság jelentésénél nagy vihar tört ki, mert egy harcias kisebbség túlbarátságosnak találta a jelentés hangját avval a kormánnyal szemben, amely katonaságot vonultatott föl a sztrájkolók ellen. Azután egy meglehetősen zavaros vita keletkezett arról, hogy a katonaság helyett nem jobb volna-e milíciát rendszeresíteni, miközben több küldött rámutatott arra, hogy Schweichban már a milícia is vonult ki fegyveresen a sztrájkolók ellen. Végezetül a milícia-indítványt óriási többséggel elvetették. Azután a következő tárgyakban határoztak: Követelték a vasutak és csatornák államosítását; követelték az Osborne-ítélet tör-

lését, amely tudvalevőleg a szakszervezeti pénznek politikai célokra fordítását tilalmazza; követelték a mezőgazdasági bérhivatalok létesítését, a balesetbiztosításnál az orvosi költségeknek az állam által való viselését és a törvénynek az otthonmunkásokra való kiterjesztését. Elvetette a kongresszus a szakszervezeti napilap kiadására vonatkozó indítványt és tiltakozott a börtönmunka szennykonkurrenciája ellen. A munkásfölkélek szenvedélyes tárgyalása után a kongresszus elhatározta, hogy mindent el fog követni a rosszul fizetett munkástömeg felrázása és jobb keresethez juttatása érdekében. Utána a világbéke ügyében való állásfoglalás következett, majd a munkásmozgalmak ellen irányuló Grooms-féle javaslat ellen keltek ki a küldöttek olyan szenvedélyességgel, amely párját ritkítja az angol munkáskongresszusok történetében. A kongresszus tárgysorozatának végső pontjaként megbízták a parlamenti bizottságot, hogy ejtse módját az összes szervezetek és egyesületek egy organizációba való egyesítésének. Kétségtelenül ez az akkord volt a kongresszus legfontosabb ténykedése, ha az elhatározás valóra is fog válni.

Küzdelem a himlőoltás ellen. Nem is hinné az ember, milyen makacs, hogy ne mondjuk lelkes küzdelem folyik különösen Angliában és Németországban az oltás ellen. Frankfurtban a napokban kongresszust tartottak az oltásellenesek! Negyvenkét egyesület több száz taggal volt képviselve a kongresszuson, ahol megállapították, hogy a „mozgalom” örvedetesen halad, annyira, hogy hivatalos lapja az „Impffrage” imár 10.000 példányban jelenik meg és pedig ezentúl már havonta. A kongresszus legnagyobb eredménye, hogy 100.000 márka jutalomdíjat tűztek ki annak a honorálására, aki be tudja bizonyítani, hogy a himlőoltás valamiről jó. Csak az a kár, hogy a pályázati feltételekben nem határozták meg: vajjon mikor tekintik a tételt bebizonyítottnak.

Koldusszámlálás. Angliában augusztus 29-én megolvasták a közellátásban részesülőket és megállapították, hogy e napon 103.781 pauper volt Nagybritanniában, vagyis 13.532-vel kevesebb, mint tavaly ebben az időben. Ez a javulás azonban csak látszólagos és legnagyobbbrészt annak tudható be, hogy az „old age pension act” az agkori ellátást biztosító törvény sokat elvont a pauperek között nyilvántartottak közül.

Nemzetközi munkáskongresszusok. Az üveg-munkások e hó 13-ikán nemzetközi kongresszust tartottak Berlinben. A kongresszus a munkaidő szabályozásával, a gyermekmunka kiküszöbölésével, a nőmunkával, a foglalkozási statisztika, a munkabér, sztrájk és kizárás kérdéseivel foglalkozott. – Ugyancsak nemzetközi kongresszust tartottak szeptember 10-ikén és a következő napokon Zürichben a festő- és mázolómunkások. Tanácskozásuk tárgya a nemzetközi kartellszerződések kérdése, egy többnyelvű folyóirat, bérharcok esetén való kölcsönös támogatása és egy nemzetközi szaktitkárság létesítése volt.

Ipari békeszerzők jutalma. Ismeretes az a titáni küzdelem, amely a norvég munkások és munkaadók között heteken keresztül folyt és az egész kulturvilág figyelmét magára vont. E harcban a békeközvetítés szerepét a képviselőház elnöke Halvorsen és Eriksen pap (lásd 10-ik számunkat) teljesítették. Hogy a közvetítés sikerének milyen fontosságot tulajdonítottak Norvégiában, az a következő két dologból kiderül. A király a közvetítőknek saját keze írásában fejezte ki köszönetét és a legnagyobb érdemrendet ado-

mányozta nekik, amelynek ezidőszerint már csak két élő ember van Norvégiában birtokában. A képviselőház pedig a béke létrejöttének kihirdetésekor minden előzetes összebeszélés nélkül felállott és állva hallgatta végig az elnöki bejelentést. Itt említhetjük meg, hogy a norvégiai sztrájk túlnyomólag a munkások győzelmével végződött. Nyolc vitás kérdés közül egy teljesen, négy jórésben a munkások javára dőlt el. Két kérdésben a munkaadók győztek, egy pedig választott bíróság elé utaltatott. A harc a munkásoknak egy millió koronájukba került, a munkaadóknak pedig valószínűleg még sokkal nagyobb károkat okozott. A békét a békeszerzők buzgalma mellett, a közvélemény is nagyban elősegítette, amely folytonosan és nagyon nyomtatékosan követelte a megegyezést és nem engedte, hogy a tárgyaló felek az egyezkedést megszakítsák, noha erre gyakran hajlandóság mutatkozott.

Az árak alakulásának ingadozásáról egy nagyobb tanulmány jelent meg a *Revue économique internationale*ban *Levasseur*, a röviddel ezelőtt elhunyt francia statisztikus tollából, mely egészen új szempontból tárgyalja a sokat vitatott kérdést. A drágaság okául legtöbbször azt a körülményt tekintik, hogy a mezőgazdasági termelés nem tudja kellő mértékben ellátni az élelmi piacot, sem az ipart kellő nyersterményekkel, éhez járulnak aztán a kartellek és védővámok, melyek drágítják a termeléseket, végül az aranytermelés fokozása, mely értékteleníti az aranyat, aminek következtében egy aranyért kevesebb árut kapunk ma, mint azelőtt. *Levasseur* szintén nagy jelentőséget tulajdonít az aranytermelésben beállott változásoknak, ámde ennek hatását másként magyarázza, mint a legtöbb gazdasági író. Ugyanis saját és mások tanulmányai alapján arra az eredményre jut, hogy a drágulás az ipari fellendülés velejárója: az előálló nagy kereslet megdrágítja az árakat. Az ipari föllendülések egybeesnek azonban a piacoknak arannyal való előzönlésével: a kaliforniai aranybányák fölfedezését óriási ipari föllendülés, de egyúttal drágaság is követte. Közel egy évtizedig tartott ez az állapot – 1849-1857. A bekövetkező válság újra csökkentette az árakat. A 19. század második felében, rövid megszakításokkal, rohamosan szaporodnak a nemes fémek: 1890-1908 között pl. 50%-al. Ez idő alatt az ipar is óriási mértékben fellendült, ennek a körülménynek azután nagy drágaság volt a következménye. *Levasseur* szerint ugyanezen idő alatt a munkabérek relatíve és abszolúte is javultak.

A munkásegylet, amely a munkaadót fenyegetésekkel arra bírja, hogy alkalmazottját elbocsássa, felelős az alkalmazottnak okozott károkért. Egy munkáltató cég A. munkást szolgálatából elbocsátotta, aki ettől kezdve nem tudott állást kapni. Az elbocsátás oka egy a céghez intézett levél volt, amelyben a szakegylet felszólítja a szeptet, hogy A. további foglalkozásától tekintszen el, nehogy kitegye magát a minden eszközzel ellene vezetendő harcra. Ezt a levelet a szakegylet titkára írta alá, azonfelül el volt látva az egylet pecsétjével és az egylet elnökének pecsétnyomott aláírásával. A. ennek következtében kárterítés iránt perelte az egyletet és mindhárom bíróság a keresetnek helyt adott.

Az osztrák legfőbb törvényszék ítéletének indokai a következők: Az 1910 január 5-iki levél felperesnek az állandó szolgálatból való elbocsátást követelte azzal a fenyegetéssel, hogy különben egy minden eszközzel megvívandó harc következik be és tényleg az elbocsátását el is érte. A munkások egy részének szervezete nincs jogositva a más nézetet valló munkásokat sza-

badságukban és munkálkodásukban korlátozni és azokat a munkáltatásnak kitenni. Nem egy gondatlan, hanem szándékos és nyilvánvalóan jogtalan megkötésről van szó. Habár az elnök a levelet nem sajátkezűleg írta alá, azonban az egész tényállásból és az egylet magatartásából megállapítható, hogy a levél és általában véve az akció az egyleti elnök megbízásából és tudtával történt és ennek folytán azért a perelt egylet a felelős. Nem lehet tehát arról szó, hogy az egyleti titkár önhatalmúlag cselekedett volna és nem bír jelentőséggel az, hogy a levél fogalmazásakor és elküldésénél az elnök beteg volt. A tanúvallomásból is megállapítható, hogy felperes ezen bojkott folytán nem kapott a szakmában munkát. Kárt szenvedett, tehát mert munkaerejének értékesítésében akadályozva volt. Ez a kár az egylet által írott levéllel indított akcióval okozati összefüggésben áll, mert más ok felperes elbocsátására nem volt és a vele szemben alkalmazott bojkott a célzat eredményt el is érte, különösen miután az egylet felperesnek utólagos belépését is visszautasította. De nem hátríthatja az alperesi egylet a felelőséget a munkaadó cégére sem, mert ha jogosulatlan is volt a cég részéről történt elbocsátás, akkor is egyetemleges fizetési kötelezettség terheli, mint felbujtót. (Osztrák polgári törvénykönyv 1302. §.)

Mit tett az Ipartestületek Országos Szövetsége működésének első öt éve alatt? Semmit. Ezt az őszinte feleletet vagyunk kénytelenek válaszolni erre a kérdésre, elolvassva azt a jelentést, mely az Ipartestületek Országos Szövetségének első öt éves működéséről számol be. Ha a politikát nézzük, azt kellene hinnünk, hogy a magyar kisiparos vállain nyugszik a magyar társadalom élete. Az ő szavazataikért töri magát a kormánypárti jelölt, és ugyanazért a szavazatért ígér önálló hadsereget, az adók teljes eltörlését a negyvennyolcas jelölt. És ha az ember felveti, hogy ez a kétségen kívül hatalmas nyers erő tényleg milyen munkát tudott elvégezni, a felelet csak kiábrándító lehet. Mit tettek a kisiparosok a saját maguk anyagi helyzetének javítása terén? Semmit. Mit tettek a saját továbbképzésük terén? Semmit. Menynyit adtak a magyar kultúrához? Semmit. Megakadályozták talán, hogy az új polgári perrendtartásnak, vagy adótörvényeknek az iparra sérelmes intézkedései jogerőssé váljanak. Éppen nem. Talán kimélyítették az iparos képesítését? Éppen nem. A magyar kézműiparos tudása ma sem: mélyebb és alaposabb, mint a mesteréé. Az eredmény semmi. Úgy tűnik fel, mintha az egész kisiparosság csak talpazatul szolgálna néhány törtetőnek, akik büszkén hivatkoznak kisipari származásukra, jóllehet réges-régen gyáriparosokká vedlettek, akiknek érdeke a kisiparral egyáltalán nem közös. Egy óriási erejű, de tehetetlen embertömeg szunnyad a magyar kisiparosságban. Bárha akadnának bátor és őszinte emberek, akik kiszabadítanák a közjogi frazeológia karjaiból, és felvilágosítanák hogy az a műveltség, amely nekik ma a magyar napisajtó és az ipariskolák részéről jut, igazán nem műveltség, hanem műveletlenség.

Országos Munkaadó Szervezeti Központ létesítése érdekében a Magyar Építőiparosok Országos Szövetsége a következő határozati javaslatot fogadta el:

A vándorgyűlés fölkéri a hazai munkaadó-szervezetek négy év óta kipróbált elvek alapján működő első úttörőjét, a Magyar Építőiparosok Országos Szövetségének szövetségtanácsát, hogy

a) saját hatáskörében, a kötelékébe tartozó szövetségnek kereteinek teljes kiépítésére, belső megérő-

sítésére, valamint új építőipari szövetségek létesítésére intenzív cselekvést indítson;

b) keresse meg a kézműipari és egyéb ipari szakmák munkaadóiból alakult, de eddig csak egyes iparágakban működő, a maga nagy egészében szünetelő „Munkaadók Országos Szövetségét”, hogy tevékenységét a hatáskörébe eső egész vonalon vegye fel újra és teljes erővel és akár városenként vegyes helyi szövetségek létesítése, akár a népesebb ipari szakmákhoz tartozó munkaadóknak a központi szövetségbe kebelezett országos szakszövetségekbe egyesítés útján a kézműipar kisebb- és középüzemű munkaadóit minél hatalmasabb arányú egységes szervezetbe tömörítse;

c) hasson oda, hogy a három évvel ezelőtt megalkult, de végzetes gátló körülmény hatása alatt hazamosabb idő óta tényleges működést ki nem fejtő munkaadó-szervezeti országos központ új életre keltesék.

A Nicholson-gyár folyó hó 9-én, kizárta munkásait. A kizárás szorosan összefügg azzal a mozgalommal, amit a gépgyári munkások a munkaidő rövidítéséért indítottak. A Nicholson-gyárban ily irányú memorandumot pár héttel ezelőtt nyújtottak át, de választ nem kaptak, mert az igazgató távol volt. A munkások követelték, hogy az ügyüket intézzék el. Hogy ne kellessen választ adni, – mint a Vas- és Fémmunkások Lapja írja – szombaton azon ürügy alatt, hogy kazánjavítás van, délig dolgoztattak a munkásokkal, de a fizetést csak este 6 órakor adták ki. A jövő héten ismételtén kérték a munkások az ügy elintézését, de eredmény nélkül. Szombaton reggel azután ismét egy hirdetményben adták tudomására a munkásoknak, hogy az üzem délig megy, de a fizetés este 6 órakor lesz. A gyárnak igen sok munkása a főváros környékén lakik, akik haza menni nem tudtak, hanem kénytelenek voltak az utcán vagy vendéglőben eltölteni az időt, amíg jogos bérüket megkapják.

A hirdetmény kifüggesztése után a munkások bizalmiférfiai azonnal felmentek a gyár igazgatóságához és kérték a sérelmes intézkedés visszavonását. Kijelentették, hogy nincs kifogásuk az ellen, ha csak délig akarnak dolgoztatni, de akkor fizessék is ki a munkásokat délben. Most egy új tervvel állott elő a gyár vezetősége, még pedig azt ajánlotta, hogy az öntők vonják vissza régóta húzódó bérköveteléseiket és akkor hajlandók délben vagy esetleg 2 órakor fizetni.

A munkások ezt az ajánlatot visszautasították, mire a gyárvezetőség kijelentette, hogy most csak 10 óráig dolgoztat és este fog fizetni.

A munkások tényleg délelőtt 10 órakor kivonultak körülbelül 800-an és egy értekezleten mondták ki, hogy a munkát csak az esetben veszik fel, ha minden kikötés nélkül az igazgatóság elfogadja a szombat délutáni kifizetést.

A Budapesti szivattyú- és gépgyár vasöntői hétfőn reggel beszüntették a munkát, mert a gyár az öntők kívánságának teljesítését, amely az öntők hibáján kívül selejtessé vált nagyobb munkák díjazását kéri, visszautasította.

Az épületlakatos-munkások országos értekezlete. A lakatosmunkások szervező bizottsága folyó évi szeptember hó 20-ra országos lakatosmunkásértekezletet hívott egybe Budapestre. Az országos értekezlet célja az épületlakatos-munkások munka- és bérviszonyait lehetőleg egységessé tenni az egész országra kiterjedőleg, valamint a szervezés munkájának a megállapítása.

A jelenlegi helyzet ugyanis az, az épületlakatosiparban, hogy az ország különböző városaiban különb-

ségek vannak úgy a munkaidő, valamint a munkabérek tekintetében is.

Újabb kollektív szerződések. A budapesti kártyosiparban a munkások és munkaadók 1911-1915. évre terjedőleg újabb kollektív szerződést kötöttek, melynek főbb rendelkezései a következők:

A munkaidő heti 50 (napi 8 óra 20 perc) óra;

1911 szeptember 1-től minden munkás és munkásnő 10 százalékos béremelésben részesül; bérminimum: főlzabadult munkásnak heti 18-20 korona, az elős félév után heti 24 korona. Azonfölül a munkabér szabad egyezkedés tárgya;

a darabszámos munkát kölcsönösen megszüntetik,

túlórák, amelyek lehetőleg mellőzendők, este 9-ig minden heti korona fizetés után 2½ fillérrel (33%) 9 kr után 4 fillérrel (100%) számíttatnak; május 1 és augusztus 20 köteles munkaszüneti napok; e napokon a munka föltétlenül szünetel, de fél napi bér megfizetendő; a többi, a naptárban vörössel jelzett ünnepeken 5 órai munkáért egy napi bér, nem dolgoztatás esetén fél napi bér fizetendő; műhelyigiéniai, tanoncvédelmi és adminisztratív jellegű rendelkezések egészítik ki a kollektív szerződést.

Munkásbiztosítás.

Rovatvezető: **dr. Halász Frigyes,**

az Országos munkásbetegsegélyező és balesetbiztosító-pénztár fogalmazója.

A nemzetközi munkásbiztosítási értekezlet Drezdában. (Kiküldött tudósítónk jelentése.)

A Comité permanent international des assurances social kezdeményezésére a Drezdában levő nemzetközi egészségügyi kiállítás alkalmából e hó 15-én és 16-án nemzetközi munkásbiztosítási értekezlet tartott mindazon államok képviselőinek részvételével, amely államokban a munkásbiztosításnak valamely formája meg-honosított.

Az értekezlet nem volt kongresszusi jellegű, az értekezleti tagok száma is korlátolt volt, ez azonban a végzett munka eredménye és a tanácskozások szakszerű niveau ja szempontjából csak előnyösnek bizonyult, mert tényleg kizárólag szakszerű munkásbiztosítási kérdések tárgy altattak, és pedig a legszigorúbb szakszerűséggel.

A németek természetesen itt is domináltak, nemcsak azért, mert otthon voltak, hanem azért is, mert munkásbiztosítási téren a legtöbbet tudnak felmutatni és mert ezen a téren különben is világszerte domináló szerepet játszanak. De azért ezúttal *Magyarország* is szépen volt az értekezleten képviselve. Ott volt a magyar kir. állami munkásbiztosítási hivatal képviselőjében *dr. Mentsik Ferenc* másodelnök, az Országos Munkásbetegsegélyező és Balesetbiztosító Pénztár részéről: *Lukács József* alelnök, *Sarkadi Ignác* igazgató, *dr. Hahn Dezső* főorvos és *Somló Jenő* titkár, a budapesti kerületi munkásbiztosító pénztár képviselőjében *Kiss Adolf* igazgató, *dr. Friedrich Vilmos* főorvos, *dr. Sasvári József* titkár, *dr. Babó Samu* orvos; *dr. Fáy Gyula*, az országos gazdasági és cselédpénztár igazgatója; *dr. Barna Károly*, a hajósegysületi pénztár képviselőjében és *Lóránt Henrik*, a szombathelyi kerületi pénztár igazgatója.

Nemcsak aránylag tekintélyes képviselője révén foglalta el Magyarország ezen a nemzetközi értekezleten öt megillető helyét, hanem az értekezlet tárgyalásaiban is, amennyiben most először történt meg, hogy a szakreferensek és a felszólalók akkor, mikor az egyes

államok munkásbiztosítási berendezkedéseire és statisztikájára hivatkoztak, Magyarországot is felemlítették, *mint olyat, melyben* az utolsó években a munkásbiztosítás terén történtek olyan dolgok, melyek nemzetközi értekezleteken felemlítésre méltóknak ítéltettek.

A Parisban székelő nemzetközi állandó bizottság elnöke: *Poincaré* volt miniszter, atyja elhunyt következtében akadályozva volt az értekezleten való megjelenésben, helyette tehát *dr. May* bajor államtitkár mint alelnök vezette a tanácskozásokat felváltva *dr. Kaufmann*-nal, a Németbirodalom birodalmi munkásbiztosítási hivatal elnökével.

Dr. Mayr elnöki megnyitója után a nemzetközi szövetség diszelnöke: *gróf Posadovsky*, volt birodalmi belügyi államtitkár, a német munkásbiztosítási ügy atyamestere tartott magasröptű, szociálpolitikai igazságokban bővelkedő beszédet, mely igen lelkesítő hatást gyakorolt.

A napirend első érdemleges tárgyát képezte annak megállapítása: *minő intézkedések szükségesek az üzemi balesetek, ipari betegségek és népbetegségek elhárítására.* *Dr. Hartmann*, a berlini állami munkásbiztosítási hivatal tanácselnöke, mint előadó, behatóan ismertette a kérdést és tüzetes indokolás kapcsán terjesztette elő több pontból álló határozati javaslatát.

Az e tárgyban megindult vita során ismertette lettek az egyes államokban uralkodó viszonyok s a foganatosított preventív intézkedések. Kidomborodott e vitában az az óhaj, hogy a munkásokról való gondoskodás ne történjék meg a közvetlenül érdekelt munkások közreműködésének igénybevétele nélkül. Ebben a vitában magyar részről *dr. Hahn Dezső*, az országos pénztár főorvosa is részt vett, az ólommérgezések elleni védekezés módjára ajánlván a munkások megfelelő kioktatását.

A napirend második tárgyát képezte *azon módszerek megállapítása, melyek szerint az ipari balesetek, az ipari megbetegedések és a népbetegségek gyógykezelendők.* *Dr. Klein*, a berlini birodalmi munkásbiztosítási hivatal tanácselnöke, mint előadó, nagy részletességgel ismertette a kérdést és igen bő indokolás kíséretében terjesztette elő határozati javaslatát. A megindult vita során – melyben főképen orvosok vettek részt – különösen az a vélemény domborodott ki, hogy a gyógyuló betegek különösen gyógyhelyeken és szanatóriumokban visszanyert munkaképességük arányában foglalkoztassanak, ettől visszatér a betegek önbizalma, elvonatnak a beteges állapotuk fölötti töprengésektől stb.

Ezen napirendi tárgy elintézése után az értekezlet Jéti tagok szakszerű vezetés mellett megtekintették a nemzetközi egészségügyi kiállítást és különösen a német munkásbiztosítás haladását és jelenlegi állapotát feltűntető pavillonban időztek sokáig.

Este Drezda város hatósága vendégeiül látta az értekezlet tagjait, kiknek barátságos fogadtatásban és bő lakomában volt részük.

Szeptember 16-án délelőtt folytatott az értekezlet, amely *Bielefeldt* titkos tanácsosnak, a lübecki országos biztosító intézet igazgatójának előadása mellett tárgyalta „*az állami kényszerbiztosítás és a magánbiztosítás viszonya*”-nak kérdését. Az előadás tendenciája az, hogy miután a németek élvezik már az állami kényszerbiztosítás összes előnyeit, ennek kiegészítésével és éhez kapcsolódva honosíttassák meg az élet-, járadék- és tőkebiztosítás, úgy hogy ez a biztosítás kötelezővé tétessék ugyan, azonban a biztosítandónak szabad tetszésére bízassék az, hogy melyik fajtáját a biztosításnak óhajtja megkötni és hol kívánja azt megkötni. A biztosítási díj egészben terhelje a biztosítottat, azonban az állam a kisebb existenciájú egyének biztosításához

járuljon hozzá. Németországban ez az eszme most vetődött fel ilyen alakban, de valószínű, hogy Németországban ez az eszme sokkal hamarabb fog megvalósulni, mint bárhol egyebütt.

Ennek a tárgynak az elintézésével az értekezlet napirendje kimerült és az értekezleti tagok búcsúebédre gyűltek össze, melyen felköszöntök is voltak. A toastok közül kiemelkedett *dr. Mentsik Ferenc* lelkes köszöntője, melyet a magyarok nevében mondott el.

A magyar sajtó Lukács József cikkéről. Lapunk múlt számában Lukács József úr, az O. P. alelnöke cikket írt a „Balesetelhárításról”. A cikkben felvetett eszme élénken foglalkoztatta úgy a magyar napilapokat, mint a szaksajtót. A „Pester Lloyd” egész terjedelmében közölte a cikket, a Világ, a Pesti Hírlap stb. pedig nagy elismeréssel írtak a tanulmányról. A szaksajtóban a Magyar Ipar 37. száma bő kivonatban közölte olvasóival, a magyar gyáriparosok országos szövetségének hivatalos lapja, a „Magyar Gyáripar” utolsó (szept 16.) száma pedig ezt írja:

Egyik szemlémben állást foglaltunk az Országos Munkásbetegségélesztő és Balesetbiztosító Pénztár azon határozata ellen, hogy felír a kereskedelmi miniszterhez az iránt, hogy telepengedélyezési eljárásokhoz az Országos Pénztár is meghívassék és a szükséges intézkedések tekintetében már előzetesen is véleményt adjon. E javaslat szerzője, *Lukács József* az *Ipari Jogvédelem* utolsó számában egy kitűnően megírt cikkben igyekszik álláspontját megerősíteni és bebizonyítani, hogy intenciója nem a „hatóságosi” kiterjesztése, hanem a munkaadó és munkásérdekek méltányos és hathatós megvédése volt. Cikkíró abból indul ki, hogy a veszélyességi táblázatok köteleességévé teszik a munkaadónak nemcsak azt, hogy saját üzemében kövessen el minden lehetőt a balesetek elhárítására, de azt is, hogy a többiekkel együtt módot keressen arra, hogy a balesetelhárítás eszméje az egész országban tért hódítson. Az iparfelügyelői kar nagy elfoglaltsága miatt e téren keveset tehet. Németországban felismerték ezt s ennek köszönhető az ellenőrző mérnökök (Révisions-Ingénieur) intézménye, mely az elmúlt 25 esztendő alatt jelentős eredményeket produkált. Statisztikailag igazolja, hogy így a baleset folytán elhalt, valamint munkaképtelenné vált biztosítottak arányszáma lényegesen csökkent és az ellenőrző mérnökök ez idő folyamán valósággal az egészséges munka testi erejének fen tartójává fejlődött.

Ugyancsak Lukács Józsefnek lapunkban megjelent cikkével foglalkozik Farkas Elek szerkesztő is a „Munkaadó” utolsó számában, egy hosszabb közleményben, melyből közöljük a következő részleteket:

Az a cikkelyünk, amelyben fölöslegesen deklaráltuk az országos pénztár igazgatóságának azt az elhatározását, hogy felír a kereskedelemügyi magyar királyi miniszterhez az országos pénztárnak a telepengedélyezési tárgyalásokhoz a jövőben leendő meghívása dolgában, úgy látszik, érzékenyen érintette az országos pénztár igazgatóságát. Egyéb cikkeken kívül ugyanis e héten Lukács József, az országos pénztár alelnöke közöl értekezést arról az Ipari Jogvédelemben, amelyben az országos pénztár álláspontját erősen védi.

Mi nem tettünk kifogást az ellen, hogy az országos pénztár külön osztályt szervezett a balesetügyek besorozása végett és hogy ezt az osztályt a munkaadók egyhangú kívánságára már egyes ipar, illetve iparágak szerint tagozva, szervezte meg olyaténképen, hogy az egyes szakcsoportokat az illető iparágban már bizonyos gyakorlati ismeretekkel bíró, műszaki képzettségű egyének vezetik. Mi az ellen tettünk kifogást, hogy nincs értelme a telepengedélyezési eljárásához való meghívásnak, jelezvén, hogy ez előreláthatólag csak a

napidíjak emelkedése tételében fog eredményt fölmutatni. De ez a kívánság egyelőre az 1907. évi XIX. t. c.-be is beleütközik, amelynek 16. fejezetében a 183. §. egészen világosan kimondja, hogy annak ellenőrzésére, hogy a balesetbiztosításba bevont egyes üzemekben megtétettek-e mindazok az intézkedések, melyek az alkalmazottak életének és egészségének megóvására és a balesetek lehető elhárítására szükségesek, a királyi iparfelügyelők vannak hivatva. Szóval a törvény nemcsak a telepengedélyezéseknél, hanem még a későbbi vizsgálatoknál is ezt a feladatot egyenesen az iparfelügyelőségre ruházza. Biztosítja azonban azt a jogot, hogy amennyiben az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztosító pénztár igazgatósága vagy valamely kerületi munkásbiztosító pénztár egyes esetekben kifolyólag egyes üzemek külön megsejmlélését tartja annak megállapítása végett szükségesnek, hogy az előfordult baleset nem hiányos berendezésnek volt-e a következménye, illetve, hogy nem kellene-e az illető üzemben megfelelőbb óvintézkedéseket alkalmazni, ily szemle teljesítése végett az illető királyi iparfelügyelőt megkeresheti, mely hatóság e megkeresésnek a lehető legrövidebb idő alatt eleget tenni és eljárása eredményéről a megkereső pénztárt közvetlenül értesíteni tartozik. Ezek a törvénynek a fix rendelkezései. És az országos pénztár igazgatósága, véleményünk szerint, legföljebb a törvényrevízióval kapcsolatban kívánhatja azt, amit kíván stb., stb.

Mindezek az okok – fejezi be a Munkaadó cikkét – arra bírnak bennünket, hogy – bármennyire támad is bennünket az országos pénztár érdemes alelnöke – mi eredeti álláspontunkat, mert azt okszerűnek és célszerűnek tartjuk, fenn is kell, hogy tartsuk.

Ugyancsak Lukács József cikkét közli a teljes anyag felhasználásával a „Közmunka” c. lap vezető cikkelyében, anélkül, hogy akár az Ipari Jogvédelem, akár Lukács József ur nevét csak meg is említene. Nem találunk elég erős szavakat az ilyen eljárás megbélyegzésére és gondoskodni fogunk, hogy az törvényes utón megtoroltassék.

Gróf Tisza István cikke a munkásbiztosításról. A „Magyar Figyelő” szeptember 1-i számában „Kényszerbiztosítás és önkormányzat” címmel Tisza István gróftól nagyerdekű cikk jelent meg, mely úgy a szerzőnek egyénisége és politikai irányadó befolyása folytán, mint tisztán szakszerű szempontokból is a legnagyobb érdeklődésre tarthat számot. A cikk lényeges tartalma a következő: Míg a facultatív biztosítási Rendszeréről a kényszerbiztosítás rendszerére való átmenet az egész kontinensen megszüntette vagy legalább is teljesen megszüntette a biztosítást addig ellátó önkéntes egyesületeket s ezzel együtt a munkásság önkormányzatát is, addig Angliának sikerült a biztosítási kényszerítést úgy megoldani, hogy az önkéntes biztosítást eddig ellátó szabad egyesületekre (Friendly Societyk, Trade Unionok) bízta a kényszerbiztosítás ellátását s így a kényszerbiztosítás behozatala, val nemcsak nem csökkent, hanem egyenesen fokozta a munkások szabad önkormányzatát. A kényszerbiztosítás az önkormányzat és a szabadság oly nagy fokával egyesül, hogy a kényszerbiztosítást ellátó egyesületek szabadon foglalkozhatnak egyéb célokkal, a munkások egyéb érdekeivel, akár a munkások bérharcainak vezetésével is, s csak azt követeli meg tőlük a törvényjavaslat, hogy külön számoljanak a betegek és munkaképtelenek segélyezésére fordított pénzekről. Abban, hogy a kényszerbiztosítás elvének törvénybeiktatása dacára elkerülte az angol javaslat a közhatósági biztosító intézmények felállítását, a milyenek a

kontinensen állítottak fel s amelyek nehézkes és költséges bürokratizmusát fojtották az egész biztosítási ügyet, – továbbá a kényszerbiztosítás és az önkormányzat megfelelő egyesítésében látja Tisza István gróf a javaslatnak korszakalkotó jelentőségét a munkásbiztosítás történetében. A teljes önkormányzat és a közhatósági biztosítási intézmények mellőzése azért főfontosságú, mert a közhatósági biztosítási intézmények az egész munkásosztály fejlődését helytelen irányba terelik. Az a körülmény ugyanis, hogy közhivatalok bürokratikus alapon gondozzák a munkások legmélyebb érdekeit (t. i. betegellátás, balesetbiztosítás stb.), egyenesen tápot ad arra a törekvésre, hogy államosíttassanak, hatóságilag kezeltessenek a társadalmi élet egyéb intézményei is. S az a körülmény, hogy az állam közintézmények útján magához ragadja a munkás jövőjének biztosítását, hogy betegség, munkahiány, aggkor esetére gondoskodik felőle s így egyenesen leveszi a munkás válláról azokat a gondokat, melyek előrelátó, józan életmódra biztatnák a munkást és felébreszthetnék felelősségérzetét, – a munkásság egész szellemi és erkölcsi erejét szabadabbá teszi az agitáció a társadalomfelforgató eszmék számára. „Közhatósági biztosítási intézmények csökkentik a munkás előrelátását, felelősségérzetét, erkölcsi fajsúlyát. Elszoktatják az élet nagy gyakorlati érdekeinek gondozásától, sorsának felelős intézésétől, az önkormányzatban rejlő renddel és fegyelemmel párosult önrendelkezéstől.” A cikk konklúziója a következő: „Egyik nagy problémája fejlődésünknek volt mindig az a kérdés, miként lehessen a biztosítási kényszerítést életképes önkormányzattal egyesíteni. Az a fátyla, amit az angol javaslat gyújt ebben a tekintetben, messze bevilágít a sötétbe, jobb jövő reményét ébreszti lelkünkben. Ennél a világosságnál kell előrehaladnunk. Egy percet sem késve kell kézbe vennünk hasznavehetetlen munkásbiztosítási intézményeink reformját s a fősúlyt arra kell helyeznünk, hogy a munkás jogos érdekeit sikeresen szolgáló életképes önkormányzat nevelje őt az ipari tevékenység, a társadalmi béke és a politikai demokrácia számára”.

Ez érdekes és mély járatú cikknek két nagy hiánya van. Az egyik az, hogy a munkásbiztosítás szervezetét nem annyira a munkásbiztosítás belső érdekei, mint inkább a munkásbiztosításon kívül fekvő általános *politikai szempontok alapján* kívánja megreformálni. Megrajzolja azt, hogy mi remélhető általános politikai szempontból a javasolt reform útján, de egyáltalán nem mutat rá arra, hogy a munkásbiztosítást magát mennyiben fogja tudni jobbá tenni a mainál. A másik hiány pedig az, hogy egyáltalán nem fejti ki azt, hogy az angol javaslatban érvényesülő elvet milyen alakban és milyen módon véli érvényesíthetőnek Magyarországon. Mert kétségtelen, hogy hozzánk, ahol a balesetbiztosítás nem a szavatossági biztosítás rendszerén épül fel, hanem a munkásbiztosítási szervezet feladatai közt foglal helyet; ahol nincsenek a szakszervezetektől különböző s a nemzeti életnek már valóságos kiegészítő részévé vált hatalmas friendly societyk, hanem a magánegyesületek terén csak szomorú kolduspénztárakra tekinthetünk vissza; ahol az állam még a közhatósági jellegű pénztárak létesítése mellett sem volt hajlandó a betegsegélyezés terheire bárminél is hozzájárulni; ahol a munkaadók egy frakciója a teljes paritás elvének hangoztatásával az önkormányzati üléseken a megjelent munkaadók számán felüli munkásoknak az ülésből való kirekesztését követeli, semmi esetre sem lehetne az angol javaslatot egyszerűen eredeti alakjában átültetni.

Ami a cikknek azt az álláspontját illeti, hogy a *munkásbiztosítás* intézményeit teljesen a munkásokra kell bízni s mentől teljesebb önkormányzattal felruházni, ez az álláspont azon részében, mely az önkormányzat mentől nagyobb teljességéről szól, bizonyára osztatlan tetszésben részesül a munkásbiztosítás minden tényezőjénél. Az a követelés azonban, hogy ebből a teljes önkormányzatú szervezetből a munkaadók kizárassanak, *tisztán munkásbiztosítási szempontból* (félretéve a politikai szempontokat!) *nézve* egyszerűen megokolhatatlannak látszik. Angliában is csak azért következett ez be, mert különben a hosszú múlttal bíró, a nemzeti életbe ezer szállal beleszövődött s nagy hatalmat képviselő „Friendly societyk” existenciája forgott volna kockán s a munkásság teljes erejével követelte *ezeknek* a fentartását. A szakszervezeti (Trade Union) biztosításért azonban egyáltalán nem exponálta magát az angol munkásság. A munkaadóknak a munkásbiztosítási intézményből való kirekesztésének elve tehát legfeljebb *politikai szempontokból* volna magyarázható. *Politikai* szempontból azonban éppen munkaadóink lesznek azok, kik a munkásbiztosításnak tisztán munkásszervezetekre való bizását ellenezni fogják.

Tisza István grófnak az általa vallott elvhez bizonyára az angol és német munkásbiztosítás és az angol és német munkásmozgalom együttes összehasonlítása adta az ideát. A fenti cikkben közölt pszichológiai magyarázatok útján Tisza István gróf meg vélte találni az összefüggést az angol és német *munkásbiztosítás* különbözősége és az angol és német *munkásmozgalom* különbözősége között, s ennek folytán a magyar munkásbiztosításnak angol mintára való szervezésével óhajtaná elérni a magyar munkásmozgalom megfelelő befolyásolását. Tévedésnek tartjuk e gondolatmenetben azt a gondolatot, hogy a munkásmozgalmak fejlődésében a munkásbiztosítás szerepelhetne mint ok s a szocializmus terjedése mint okozat; a mi véleményünk szerint a szocializmus az ok s a munkásbiztosítás fejlődése az okozat.

A politikai szempontok további taglalása azonban messze túlmenne feladataink keretén s ezért pusztán annyit jegyzünk meg, *tisztán munkásbiztosítási szakszempontból*, hogy aki ismeri a munkásbiztosítás német rendszerének szédítő eredményeit, az nem kívánhatja a speciális angol viszonyokon alapuló, még ki nem próbálta és szakszempontból egyáltalán meg nem okolható, módosító elveknek a behozatalát.

Munkásbiztosító tisztviselők bankja. A munkásbiztosítási tisztviselők soraiban minden irányban erős szervezkedés észlelhető. Tavaly alakult meg a tisztviselők gazdasági, szellemi és erkölcsi érdekeinek egyaránt való előmozdítására a Munkásbiztosítási Alkalmazottak Országos Egyesülete, mely ma már jóformán kivétel nélkül az összes munkásbiztosítási alkalmazottakat felöleli, az idén pedig ezen egyesület keretében az alkalmazottak testedzésének gondozására egy ugyancsak nagy részvételnek örvendő *sportegyesület* létesült. Ezen munkásbiztosítási tisztviselői szervezetek mellett, de ezektől szervezetében függetlenül legújában egy harmadik nagyjelentőségű intézmény van keletkezében, mely a munkásbiztosítási alkalmazottak egy nagyfontosságú gazdasági szükségletének, a *hitelígényeknek* az érdekelték egyesülése útján való kielégítését tűzi ki célul: a munkásbiztosító tisztviselők bankja. A bank részvénytársaság alakjában fog létesülni. Alapítókéje 600.000 koronában van megállapítva, mely 10.000 drb 60 koronás részvényre oszlik. Mint főüzletágat, a hosszúlejáratú tisztviselői törlesztéses kölcsönt fogja kultiválni, ezen kívül üzleti körébe fogja vonni egyebek

között a pénztárakkal összeköttetésben levő szállítókat is olyképen, hogy ezeknek a pénztárakkal szemben fennálló számlaköveteléseit a várakozási idő letelte előtt le fogja számítozni. Az alapítók (túlnyomó részben budapesti és vidéki munkásbiztosítási tisztviselők, néhány magasabbrangu állami és egyéb köztisztviselő és néhány tőkepénzes) f. évi augusztus 6-án tartották meg értekezletüket, melyen a bank megalapítását kimondották. Értesülésünk szerint a részvények jegyzése országosan kedvező eredménnyel folyik.

Az önkormányzat visszaállítása a nagyszombati kerületi pénztárnál. A rendőrkapitány, illetve főjegyző vezetése alatt álló 3 pénztár közül a nagyszombatinál, – amelynél pedig legutoljára függesztett fel az autonómia – került először az önkormányzati szervek visszaállítására a sor. A közgyűlési kiküldöttek választását szeptember 3-án tartották meg. A választás a szociáldemokrata alkalmazottak súlyos vereségével végződött. Értesülésünk szerint a választásnál nagyobb szabálytalanságok történtek, amelyek miatt a választás megsemmisítése kéretett az állami hivataltól. Kilátás van tehát arra, hogy a rendőrkapitányi uralom a pénztárnál meghosszabbítást nyer. A lugosi és zilahi k'er. pénztárnál pedig még szó sincs arról, hogy a rendőrkapitány, illetve főjegyző helyüket át készülnének adni a törvényszerű önkormányzatnak.

Bizalmi férfiakkal kötött szerződés az állami munkásbiztosítási hivatal jóváhagyását nem igényli. Az állami munkásbiztosítási hivatal 4126/911. sz. leiratában a kerületi pénztári alapszabályok 36. §-ára hivatkozással, helyesnek ismerte el az országos pénztár által vallott azt az elvet, hogy a bizalmi férfiakkal kötött szerződés nem tartozik a T. 128. §-ra, hanem a T. 130. §-a alá s így csak az országos pénztár igazgatóságának jóváhagyása alá esik.

Egy vállalati pénztár reformintézkedései. Egy vidéki vállalati pénztár gyógyvevényeinek retaxálása során az országos pénztár az illető vállalati pénztárnak néhány meglepő és tanulságos reformintézkedését tapasztalta. E reformok nagyjában 3 csoportba oszthatók. Az első reform abból áll, hogy a vállalati pénztár szakított azzal az elavult rendszerrel, hogy a vényeket az orvosnak kell aláírnia s egy egész csomó olyan vényt fogadott el kifizetésre, amelyeket egyszerűen a gyári tisztviselők állítottak ki a maguk részére. E vényeken a tisztviselők meglepő jártasságot árulnak el a gyógyszerteremben, amennyiben a vényeken a következő rendelkezések olvashatók: „2 üveg málnási Mária forrás”, „fogpor”, „1 üveg glicerin”, „1 drb. *finom szappan*”, „1 kgr. rizpor (!)” stb. stb. Világos, hogy az *önrendelés* ezen módszere a legjobb kiegészítő volna orvossztrájkok idején, s e tekintetben a vállalati pénztár kezdeményezése valóban megbecsülhetetlen újmutatásként szolgálhatna az országos pénztárnak. Az országos pénztárban azonban, úgylátszik nincs érzék a reformok iránt, mert értesülésünk szerint a tisztviselők által irt vények értékét a vállalattal kívánja megtéríteni. A reformok 2. csoportja abból áll, hogy a vállalati pénztár orvosa nemcsak a munkások és tisztviselők, hanem egyenesen a „gyár részére” is rendel szereket, A „gyár” a legkülömbözőbb betegségekben szenvedhetett, mert tömegesen található a vállalati pénztár által kifizetett vények közt olyanok, amelyeken különböző porok, piperecikkek, orvosi tea, cognac, ópium-cseppek rendeltettek a „gyár részére”. Úgylátszik, hogy a gyári üzem képességei több ízben aggasztó csökkenést mutathattak, mert a receptek között olyanok is vannak, amelyeken „a gyár részére” *Yohimbintabletták* rendeltettek. Az országos pénztár ezeket a vényeket

sem hajlandó a pénztár terhére elfogadni s azokat ugyancsak a vállalat terhére kívánja írni. Valóban igazuk van azoknak, kik azt mondják, hogy a munkásbiztosítás tönkre teszi az ipart! A vállalati pénztár által életbeléptetett reformok 3. csoportját jelzik a pénztár által kifizetett vények között található következő felírási vények: „Külsőleg a sánta lónak a jobb lapockáját vele egyszer bedörzsölni”, „öntsd be a lónak háromszor” stb. stb. íme! Ha csak kerületi pénztárak volnának a világon, valószínű, hogy a munkásbiztosítás soha sem emelkedett volna a szociális gondoskodásnak azon meghatározható magaslatára, hogy *a lovakat is bevonja a pénztári tagok közé*, – amiből megint az a tanulság, hogy egyes vállalati pénztárak mégsem érdemlik meg azt a szigorú kritikát, amely végeredményben az összes vállalati pénztárak megszüntetését követeli.

Hivatalvesztésre ítélt, de újrafelvétel útján visszahelyezett tisztviselőnek időközi illetményei. Egy városi irodatiszt jogerősen hivatalvesztésre ítéltetvén, fizetését megszüntették; újrafelvétel segítségével két évvel később állásába visszahelyezték és csupán pénzbírsággal sújtották. Az illető tisztviselő visszahelyezése után kérte, hogy időközi fizetését részére folyósítsák. A közigazgatási bíróság közigazgatási osztálya 629/910. sz. határozatával kimondta, hogy *az állásból való elmozdítástól a visszahelyezésig eltelt két évi idő úgy tekintendő, mintha azt panaszló (hivatali kötelekben, de felfüggesztett állásban töltötte volna és ennek folytán a jelzett időre részére fizetésének harmadát és teljes lakpénzét megállapította.* Egyúttal abbéli véleményének adott kifejezést a közigazgatási bíróság, hogy ha az újrafelvétel teljes felmentéssel végződött volna, a fizetés visszatartott része is jogosan illetné panaszost.

A kerületi és országos pénztári alkalmazottak fejelemi szabályzatában az illetményeknek, *az újrafelvétel útján való visszahelyezés* esetében való mikénti rendezése tekintetében nem lévén intézkedés, adott esetben véleményünk szerint itt is a közigazgatási bíróság 629/910. sz. ítéletében megnyilvánuló elvet kellene alkalmazni.

Nehézségek a pénztári tagoknak Salvarsannal való kórházi kezelése körül. Lapunk 5. számában közöltük a belügyminiszter 39,521/911. sz. rendeletét, mely az 1898: XXI. t.-c. 9. §-a alapján a kórházakban a Salvarsan-kezelést az államkincstár terhére megengedi. A belügyminiszter ezen rendelete és az országos pénztár ez alapon közzétett körirata alapján a kerületi és vállalati pénztárak Salvarsan-kezelést igénylő betegeiket kórházba utalják, azonban az eljárás eredménye – mint több helyről értesülünk – vagy az, hogy a tag nem kap Salvarsan-kezelést, ha pedig kap, úgy *azt nem az államkincstár fizeti, hanem a pénztár vagy pedig maga a tag, illetve hozzátartozói.* A pénztár, illetve orvosa ugyanis hiába utalja a tagot egyenesen Salvarsan-kezelés céljából kórházba, mert a kórház jogosítva lévén a gyógykezelés terén teljesen saját belátása szerint eljárni, igen gyakran feleslegesnek nyilvánítja a Salvarsan-kezelést olyan esetekben, midőn a beutalás épen ezen célból történt. Ilyen esetben tehát a beteg *a kórházban egyáltalán nem jut Salvarsan-kezeléshez.* Van olyan kórház is, mely azon „elvi állásponton” van, hogy a Salvarsan-kezelés az államkincstár terhére csak akkor számolható el, ha a régi gyógyszer alkalmazása kellő eredményre nem vezetne. Ha a beteg a régi gyógyszer alkalmazásának megkerülésével mindjárt a Salvarsan-kezelést kívánja, akkor *azt vagy a pénztár vagy a beteg maga megfizetni kénytelen.* És van a Salvarsan-kezelést igénylő pénztári

tagoknak egy harmadik csoportja is. Ezek oly pénztári tagok, akik *nem teljesen vagyontalanok*, vagy akiknek oly hozzátartozói vannak, kiktől az illetékes hatóságok a teljes vagyontalanságot nem állapíthatják meg. Ezen a pénztári tagokon, illetve hozzátartozóikon a *kórház* minden körülmények között behajtja *a Salvarsan-kezelés árát*, – tehát még akkor is, ha a kórházi orvos maga szükségesnek találta annak alkalmazását. Ezen a pénztári tagokon azonban még a kórházi ápolás összes költségeit is behajtják a kórházak a közigazgatási hatóságok aszszisztenciája mellett, – s ezt az eljárást azzal indokolják, hogy az 1898: XXI. t.-c. 9. §-a ezekre a pénztári tagokra nem vonatkozik. Ha meggondoljuk, hogy az 1898: XXI. t.-c. 9. §-a kimondja, hogy a bujakóros pénztári tagok ápolási költségeit *az államkincstár* viseli; ha meggondoljuk, hogy az 1907: XXI. t.-c. 50. §-a a betegségek nemére tekintet nélkül megállapítja a *pénztár* segélyezési kötelezettségét, ha meggondoljuk, hogy törvényeink szerint fizetésre kötelezetteként szó lehet tehát az *államkincstárról és pénztárról*, csak épen a bujakóros pénztári tagról nem, akkor valóban bámulnunk kell közigazgatási hatóságainak azon eljárása felett, hogy a teljes törvényesség vitatása mellett mégis a pénztári tagon hajtják be a költségeket.

Lesz még alkalmunk kimutatni, hogy a magyar törvénytárban alig van a közigazgatás körébe eső paragrafus, amely körül annyi mesterkedés folyt volna, s amelynek alkalmazása annyi sérelemmel járt volna, mint az 1898: XXI. t.-c. 9. §-a.

Itt csak a Salvarsannak a pénztári tagokra való alkalmazásával kívánván foglalkozni, rá kívánunk mutatni arra, hogy a pénztárak tagjaik érdekében a legyhesebben akkor járnak el, ha olyan helyeken, hol a Salvarsan alkalmazása a kórház részéről merőben pénzügyi szempontoktól tétetik függővé, megfizetik a kórháznak gyógyszerárát, de azután annak az államkincstártól való megtérítését szorgalmazzák. Az összes függő kérdéseknek megoldása céljából pedig szükségesnek véljük, hogy az országos pénztár a m. kir. belügyminisztériumnál kísérelje meg az egész országra kiterjedő kielégítő megoldást.

Az építőiparosok kassai vándorgyűlése a munkásbiztosítási törvény reformja érdekében a következő határozati javaslatot fogadta el:

Az 1907. évi XIX. t.-c.-ben foglalt munkásbetegsegélyezési és balesetbiztosítási törvény gyökeres reformnak vétessék alá, hogy az előbbi kormány által készített javaslat mielőbb a törvényhozás elé terjesztessék, hogy a törvényben az autonómiai elv és a paritás az egész vonalon érvényesüljön, hogy az új törvényben a hatnapos járulékkiszámítás biztosítsa és hogy végül a kereskedelmi kormány által előterjesztendő javaslat véleményadás végett az érdekelt szakköröknek kiadassék.

Elvi jelentőségű határozatok.

A családtagok a pénztár által szanatóriumi ápolásban részesíthetők akkor, ha a szanatóriumi ápolás zárt intézeti kezelés céljából történik. (O. M. B. P. 57241/911. sz.)

Tárgyaltatik a betegsegélyezés terén felmerült azon elvi kérdés, vajjon a családtagok részesíthetők-e szanatóriumi ápolásban.

Határozat.

Az Országos Pénztár elnöksége megállapítja, hogy az 1907: XIX. t.-c. alapján a családtagok a pénztár által szanatóriumi ápolásban részesíthetők akkor,

ha a szanatóriumi ápolás zárt intézeti kezelés céljából történik. Hogy a nyújtandó szanatóriumi ápolás zárt intézeti kezelés jellegével bír-e, az a konkrét segélyezésnél célba vett kezelés természete szerint esetről-esetre bírálendő el.

A családtagok szanatóriumi ápolásának költségeit a pénztár legfeljebb 4 hétig viselheti.

Indokok:

A szanatóriumi segély a fürdősegélylyel és a kórházi segélylyel egyaránt rokonvonásokat mutat s így azon kérdés eldöntése, vajjon a családtagok részesíthetők-e szanatóriumi ápolásban, attól függ, vajjon a szanatóriumi segély a fürdősegélylyel, avagy a kórházi segélylyel azonosítandó-e. Az Országos Pénztár elnökségének felfogása szerint a szanatóriumi ápolás akkor, midőn az nem zárt intézeti kezelésből áll, a kórházi ápolástól lényegesen különbözik és fürdősegély természetével bír, amelynek a szanatóriumi elhelyezés csakis egyik alkateleme. Minthogy pedig a T. 50. §-ának 5. pontja értelmében a családtagoknak fürdősegélyre igényük nincsen, a családtagok nem zárt intézeti kezelés céljából a pénztár terhére szanatóriumban el nem helyezhetők.

Ellenben a zárt intézeti kezelésből álló szanatóriumi ápolás lényegileg nem egyéb, mint különleges gyógy tényezőket igénybe vevő kórházi ápolás« miert is a zárt intézeti kezeléssel járó szanatóriumi ápolás a kórházi segély egyik fájának tekintendő s a zárt intézeti kezelést nyújtó szanatóriumi segélyre nézve a kórházi segély kiszolgáltatásának általános elvei alkalmazandók. Minthogy pedig a T. 58. §-ának 1. bekezdése értelmében a kórházi ápolás családtagoknak is nyújtható, a zárt intézeti kezelést célzó szanatóriumi segélynek családtagok részére való kiszolgáltatása a törvény alapján ugyancsak meg van engedve. Az Országos Pénztár alapszabályai 66. §-ának utolsó bekezdése értelmében azonban a családtagoknak a pénztár általi szanatóriumi ellátása 4 hétnél tovább nem tarthat.

Az a körülmény, hogy a szanatóriumi ápolás zárt intézeti kezelés jellegével bír-e, nem a kijelölt szanatórium általános jellegétől, hanem a konkrét esetben nyújtandó segélyezés természetétől függ s így esetről-esetre bírálendő el.

Ipari igazgatás.

Rovatvezető: **Dr. Kemény Dezső**, kamarai jegyző.

A munkabérszerződés büntetőjogi oltalmát nálunk tudvalevőleg nemcsak a rabszolga-törvénynek csúfolt 1898. évi II. t.-cz. (a mezőgazdasági munkásokról), hanem az 1884. évből való ipartörvény is ismeri. Mindezek a törvények, úgyszintén az osztrák ipartörvény, a fölmondási idő lejártá előtt való, vagy egyébként „jogtalanak” minősülő kilépést kihágásnak minősítik és többé-kevésbé szigorú büntetéssel sújtják, amelyhez rendszerint a karhatalommal való visszavezetés járul. Mint az osztrák iparos-klub jelentésében olvassuk, ez utóbbi legutóbb az osztrák képviselőház azon határozata ellen, amely a munkabérszerződések büntetőjogi oltalmát megszüntetni célozta, állást foglalt és tagjai: Dréher Antal, valamint Krupp Arthur által a főrendiházban és annak közgazdasági bizottságában tiltakozását fejezte ki. Az osztrák főrendiház ezen álláspontot magáévá készült tenni és így szembe került volna a képviselőházzal, ha annak időközben történt fölmozgatása folytán a szóbanforgó javaslat le nem került volna a napirendről.

Az ügynöki jog kodifikációja. Míg Németországban az ügynökök jogviszonyai már egy évtized óta a revidált kereskedelmi törvényben szabályozták, addig Ausztriában, éppúgy mint nálunk, ez a jogvidék a mai napig nélkülözi a törvényes szabályozást. Az osztrák ügynököknek az a törekvése, hogy az ügynöki jogviszonyok törvényes szabályozását kivívják, legújában abban a törvénytervezetben nyer kifejezést, amelyet az osztrák ügynöki testület kidolgozott és értekezletileg megvitatott s amely természetesen a német új kereskedelmi törvénynek illető fejezetére támaszkodik ugyan, de több fontos elvi kérdésben attól eltérő módon kívánja a szabályozást foganatosítani. Nálunk az ügynöki jog kodifikálásának szüksége szintén és pedig annál inkább érezhető, mert kereskedelmi törvényünk az ügynökök jogállására és az ügynöki tevékenységgel kapcsolatos jogviszonyokra vonatkozólag egyetlenség pozitív rendelkezést sem tartalmaz. Judikatúráknak csak néhány elvi döntés áll rendelkezésére, azonkívül teljesen a kereskedelmi és iparkamarák által megállapított üzleti szokásokra van utalva ezekben a gyakorlatilag egyre fontosabbá váló kérdésekben. Ideje volna tehát, hogy a mi illetékes köreink is megmozduljanak és a jelentőségben egyre gyarapodó ügynöki jogviszonyok törvényes rendezését a megvalósuláshoz közelebb vigyék.

A kihágási bíráskodás új rendje cím alatt a *Magyar Ipar* hasábjain dr. Dóczy Sámuel érdekesen fejtegeti az új kihágási eljárásról szóló 65,000/909. számú belügyminiszteri rendeletét, melyről annak idején mi is megemlékeztünk. Cikkíró különösen a szakképviselői intézménnyel foglalkozik és a szakképviselői jogkörnek az ipartestületek részére való megadása mellett tör lándzsát. Híradása, szerint az Ipartestületek Országos Szövetsége fölterjesztést intéz a kereskedelemügyi miniszterhez annak kieszközlése végett, hogy az ipari kihágási eljárásban hatósági szerepre hivatott szakképviselők közé az ipartestületek pótlólag vétessenek föl.

Hatáskör az ipartörvény 176. §-a értelmében. A hatásköri bíróság 138/909. számú határozatával megállapította, hogy az iparhatóság békéltetési hatásköre szempontjából az a tény, hogy az alperesnek a kérdéses bérkövetelés keletkezése idejében nem volt iparigazolványa, nem zárja ki az ő iparosi minőségének megállapítását és nem fosztja meg a kérdéses követelést ipari munkabér szerződésből eredő jellegétől, ha az illető munkáltató tényleg, bár iparjogositvány nélkül ipart üzött volt. (Közgazd. Értesítő. 31. szám.)

Ipartestület bírságolási joga tisztességtelen verseny címén. Dicséretes célzatú, de erősen céhszervezeti véghatározatot hozott legutóbb a braunschweigi kerületi iparhatóság azon braunschweigi órássok ügyében, akik a helybeli szokásos áraknál alacsonyabb árakat hirdetve igyekeztek a vevőközönséget magukhoz csalogatni. Ezekre vonatkozólag ugyanis a többi ipartestületi tagok érdekének védelmére az ottani óráss ipartestület a saját hatáskörében való rendbíróságolást határozta el, s noha e határozatot Braunschweig város tanácsa mint elsőfokú felügyeleti fórum megsemmisítette, a kerületi iparhatóság, ahová az ügy főlebbitetett, érvényesnek ismerte el. Az indokolás úgy okoskodik, hogy az ipari rendtartás 100. szakasza csak az áruk vagy szolgáltatások árának megállapításában és ügyfelek keresésében nem engedi meg a kényszerítés elv mellett szervezett ipartestületi tagok szabadságának korlátozását; itt azonban a vesztegető árak (Schleuderpreise) nyilvánosságra hozásának módját korlátozó intézkedésről van szó, amely a kar-

társi közszellem ápolását szolgálja s mint ilyen az ipartestület céljával összhangban áll. Nézetünk szerint a határozat túlságosan kiszolgáltatja az iparúzókat a versenytársak rendőrködésének és nehezen egyeztethető össze a szabad verseny elvével.

Kamarai élet. Most jelent meg terjedelmes, több mint 300 lapot tartalmazó könyv alakjában az *aradi kereskedelmi és iparkamara 1910. évi jelentése*, az Arad-, Békés-, Csanád- és Hunyad-vármegyéből, valamint Arad sz. kir. városból álló kamarai kerület közgazdasági állapotáról. A kerület üzleti viszonyainak szakmánkénti beható jellemzése mellett kiváló érdekességgel bírnak az évkönyvnek a kereskedelmi jogszolgáltatásról, a kereskedelmi érdekképviseletekről, a kereskedelmi és ipari szakoktatásról, továbbá az ipari szövetkezetek fejlődéséről szóló fejezetek. Még ezeket is fölülmúlja érdekességében a munkásbiztosító pénztárakról szóló rész, amely a pénztári igazgatás, a betegsegélyezési szolgálat ismertetésén és a kamarai kerület idevágó statisztikáján kívül igen becses kritikai véleményeket közöl a munkaadók, munkások, orvosok köréből, a betegsegélyezési intézmény működésére vonatkozólag. Bezárja az értékes munkát az aradi kamara 1910. évi, sokoldalú, közhasznú tevékenységéről szóló jelentése. – A *pozsonyi* kamara most tette közzé az 1910. évről szóló jelentését, a jelentés, melyet dr. Wolf Gero kamarai titkár szerkesztett, érdekes képét adja a jelentős iparral és kereskedelemmel bíró pozsonyvidéki kerület viszonyainak.

A nemzetközi kereskedelmi kamarai és érdekképviseleti kongresszus állandó bizottsága a jövő 1912. évi szeptember hó végén Bostonban megtartandó kongresszusra meghívót küldött szét a következő napirenddel: 1. Nemzetközi választott bíróság létesítése. 2. A csekkjog egységesítése. 3. Az 1903. évi világposta kongresszuson érvényesítendő nemzetközi posta-reformok. 4. Kereskedelmi statisztika és nemzetközi kereskedelmi statisztikai hivatal szervezése, 5. Nemzetközi tengerhajózási Unió. 6. A kiállításügyi rendszabályozása. 7. Nemzetközi egyezmény a jegy kibocsájtó bankok között. 8. A zsidó vallású külföldi kereskedők elleni kivételes rendszabályok megszüntetése.

A kereskedelmi és iparkamarák szakvéleményei.

1. *Teherszállító fahajók készítésének ipari jellege.* A III. kerületi előljáráóság azon kérdésére, hogy a hajóács-ipar a képesítéshez és engedélyhez kötött ácsmesterség fogalma alá vonandó-e, konkrét esetből kifolyólag azt a véleményt adta, hogy a teherszállító fahajók előállítása nem minősítendő építőmesterségnek s ennél fogva nem az ipartörvény 10. §-ának b) pontja s az azzal kapcsolatos 46.188/1884. sz. K. M. rendelet szerint bírálendő el, hanem mint az asztalosmesterséggel rokon iparág az egyszerű képesítéshez kötött iparok közé sorolandó és az ipartörvény 4. §-a alá vonandó. (Bp. 1909/5. XVI.)

2. *Borbély és fodrász ebbeli iparigazolványa alapján piperecikket, mint szappant, hajtűt, haj- és fogkefét, fogport, szájvizet, hajszeszt, illatszert slb. árusítani jogosítva van.* (Arad 672/911.)

3. *Nem önálló iparúzónek, hanem otthonmunka segitsegevel s ugyanattól kapott nyersanyagon otthon kizárólag az utóbbi részére végez munkát. Mint ilyen iparigazolvány váltására nem kötelezendő.* (Bp. 1909/4. XII.)

4. *„Karácsonyi vásár miatt mélyen leszállított árak” szövegű hirdetménynek rövidárúizlet kirakatá-*

ban való alkalmazása nem minősítendő az ipt. 51. szakaszába ütköző tömeges és gyors vásárlásra való ingerlésnek. (Bp. 1909/6. XV.)

5. *Pékmeister más községbeli kereskedőknek továbbelárusítás céljára szabadon adhat el és szállíthat kenyeret és ezért a községbeli piaci helypénzzel nem róható meg.* (Bp. 1909/6. XVII.)

Ipari tulajdon.

Rovatvezetők: **dr. Bányász Dezső,**

a budapesti keresk. iparkamara védjegy hivatalának vezetője és **dr. Klug Emil.**

Külföldi védjegyek elbírálása. A külföldi védjegyek a védjegy anyagi jog tekintetében mindig hazai védjegy törvényünk szerint bírálendók el. Összeállítás és alak tekintetében azonban kifogás alá nem vehetők, még akkor sem, ha az nem felel meg a mi védjegyszabályainknak.

Ezen elvből kiindulva, a magyar lajstromozó hatóságnak nemcsak joga, de kötelessége is azt vizsgálni, vajjon a belajstromozás végett bemutatott külföldi védjegy a materiális törvényi rendelkezést (pld. minőség, rendeltetés, jelző mivolta) nem sért-e?

Hasonló értelmű az osztrák közigazgatási bíróság 10.539-1911. számú határozata.

„**Terranova**” szóvédjegy törvényes védjegyoltalmát az osztrák közigazgatási bíróság elismeri. Az idézett szó ugyan egy olaszországi helységnek a neve, ez a helység azonban nem tekinthető oly közismertnek, amely alkalmas volna a fogyasztók tévedésbe ejtésére oly irányban, mintha az általa megjelölt áruk Terranova olaszországi helységből származnának.

„**Griotte**” (megy) szóvédjegy törlését az osztrák közigazgatási bíróság helybenhagyta. Tekintettel ugyanis arra, hogy csaknem minden növény és virág természetrajzi tulajdonságainál fogva alkalmas zsíros olajok, avagy más jellegű növénykivonatok előállítására, s az ilyképen előállított cikkek kereskedelmi elnevezésüket a forgalomban a tartalmazott ható anyagtól, illetve virágillattól kapják („Vanília”, „Keménymag”, „Málna”, „Kávé”, „Marascino” stb.) kétségtelen, hogy a fogyasztók az ily árunevet minőségi jelzőnek hajlandók tekinteni, minélfogva az ily elnevezéseknek egyes cégek részéről történő lefoglalása az ipari és kereskedelmi közérdek szempontjából indokolatlan, de meg felett hátrányos is lehet.

Mitsem változtat e körülményen, hogy a törölni rendelt szóvédjegy jelentménye csupán Franciaország egyes vidékein ismeretes.

Perköltség hivatalból észlelendő törlési ok alapján tett megkereséseknél. A kereskedelmiügyi miniszter 1284-7911. K. M. sz. határozatával panaszost a novella 6. §-a alapján a költségekben (200 korona) azért marasztalja el, mert panaszával panaszoltat védekezésre kényszerítette és ezzel panaszolttnak indokolatlanul költséget okozott. És ez igen helyesen van. Újabban ugyanis épen az anyagi áldozatokkal nem járó eljárás folytán a könnyelműen, igen sokszor zaklatás céljából folyamatba tett panaszok igen-igen elszaporodtak. Az ilyen panasziratokban felhalmozott érvek megerőtlenítése, a panaszíratra beadott nyilatkozatok megszerkesztése nagy költséget okoz a panaszolt cégeknek, amiért is a közérdek leple alatt tényleg azonban zaklatás céljából benyújtott panaszok elutasítása esetében nemcsak méltányos, de jogos is, ha a panaszos panaszolttnak indokolatlanul okozott költségeit viseli.

A novella 4. §-ában fentartott jogsegélyt nemcsak a hazai, hanem a külföldi védjegytulajdonosok is igénybe vehetik. Ezen kérdés elbírálásánál ugyanis az illető országokkal kötött egyezmények rendelkezései mérvadók. (Hogy t. i. a szerződő felek alattvalói a másik fél területén a gyári és kereskedelmi jegek tekintetében ugyanazon jogot élvezik-e, mint a nemzetbeliek?) Még akkor is, ha viszonyosság e tekintetben nem forog fenn.

Hasonló értelmű az osztrák közigazgatási bíróság 17/5-XXV. b) 1910. sz. határozata.

Ábrás védjegyek hasonlósága. A keresk. miniszter a Sch. K. bécsi gyáros cég javára korábbi elsőbbséggel belajstromozott „Sokol” felírást feltüntető ábrás védjegy alapján az F. M. zágrábi kereskedő 275. és 27G. számú ábrás védjegyeinek törlését elrendelte. A szembeállított védjegyek ugyan eltérő ábrákat mutatnak, mindazonáltal az a körülmény, hogy mindkét védjegyben a „Sokol” megjelölés szerepel, a forgalomban könnyen összetéveszthetők. (1050-1911. K. M.)

A védjegytilrési kereset visszavonása esetében ügyvédi költség a saját ügyféllel szemben sem állapítható meg. A keresk. miniszter tekintettel arra, hogy felperes védjegytilrési keresetét visszavonta és a peres felek a költségek kölcsönös megszüntetését kérték, felperes képviselőjének a kérelmét, hogy t. i. költségei ügyfelével szemben állapíttassanak meg, nem teljesítette. A novella 6. §-a értelmében ugyanis, úgymond, a peres felek között a védjegy kizárólagos használata fölött jogvita nem volt és így nem lehetett a költségek megállapítása iránt határozni.

Az előzőhasználat kérdése. A keresk. miniszter 1158-911. K. M. sz. határozatával az előző használat kérdésében elvi jelentőségű határozatot hozott. Alperes azon előadását, hogy a felperesi árujegyei ellátott folttisztító szer, védjegyük lajstromozása idejében az ország legnevesebb droguistái és gyógyszerészei előtt ismeretlen volt, a keresk. miniszter nem vette figyelembe. Abból a tényből ugyanis, úgymond, hogy a feleperes árujelzésével ellátott folttisztító szert ezek a kereskedők nem ismerték, még nem lehet követeltetni azt, hogy a kérdéses árujelzést a folttisztító szereket szintén árusítani szokott fűszerkereskedők is ne ismernék, mert a novella 4. szakaszában statuált „ismeretessé” válás tényéhez egyáltalában nem szükséges az, hogy az árujegy *hosszabb időn át* használtsák, sem az, hogy az ezen áru jeggyel ellátott árut, a lajstromozás előtt mindazok az érdekeltek ismerjék, akik ezen árucikket árusítani szokták. A keresk. miniszter ezen határozatával a törvény intencióinak megfelelő álláspontot foglal el, amennyiben az összes körülmények gondos és szabad mérlegelése alapján az anyagi igazságot kutatja.

Több oldalról panasz tárgyává tétetett, hogy a központi védjegy hivatal alig néhány egyénből álló személyzete képtelen mindazokat az eszközöket, mindenekelőtt a megbízható mutatókat a kereskedők rendelkezésére állítani, amelyek, hogy úgy mondjuk, a védjegyek megválasztásának életfeltételei. Nem kívánunk e kérdéssel részletesen foglalkozni, mert reméljük, hogy az az anyagi veszteség, amely kereskedőinket a már forgalomba hozott áruk kivonása által érte, az illetékes köröket is gondolkodóba ejti, s a lehetőség szerint pontos, megbízható mutatókat bocsátanak a védjegy törvény 7. és a novella 3. §§-ai alapján védjegyeik belajstromozhatóságát kutató kereskedőknek.

Az „Amerikai Porcellán-Pouder” szavakból álló szóvédjegy oltalomképességét a keresk. miniszter 1207-1911. K. M. számú határozatával megállapította.

A vállalat fennállásának vizsgálata. A kereskedelemügyi miniszter 1158-911. K. M. sz. határozatával megkeresi a budapesti kereskedelmi és iparkamarát, hogy tegye vizsgálat tárgyává, vajjon O. R. b-i cég bír-e oly vállalattal, amely a védjegy törvény által a védjegy megszerzéséhez szükségeltetik. A kamara tekintve, hogy számos esetben beigazolódott, hogy az iparigazolványért folyamodó a bejelentett helyen nem i) létezik, vagy egy cég alkalmazottaként mint Strohmann szerepel, az ily megbízásokat a saját hatáskörében intézi el, s az ily cégekkel szemben a legerélyesebben jár el.

A „Houblon Matelot” szavakból álló cigaretta papír-áru megvédésére belajstromozott védjegy oltalmát a keresk. miniszter 1284-1910. K. M. sz. határozatával elismerte. A „houblon!” (komló) magas forgalmi árát tekintve ugyanis gazdasági lehetetlenség komlót papír készítéséhez felhasználni. A „Matelot” (matróz) idegen szó pedig a közönséges vevőre „képzelt elnevezés” benyomását teszi. Az idézett szóvédjegy ennél fogva nem tartalmaz oly adatokat, amelyek a védjegy törvény tiltó rendelkezéseibe ütköznenek.

Az egységes nemzetközi védjegy jog érdekében Berlinben a német hivatalos körök bevonásával az ipari jogvédelemmel foglalkozó ipari és jogász érdekeltségek bizottságot alakítottak. Ez a bizottság most megkereste Ballai Lajost is, a m. kir. szabadalmi hivatal elnökét, hogy a Magyarországra vonatkozó anyag elkészítésével bizon meg egy magyar védjegyügyi jogtudóst. Ballai Lajos erre a feladatra Kohn Jakab budapesti ügyvédet kérte fel, aki a megbízást elfogadta.

A washingtoni konferencia megállapodásainak aláírása. A kereskedelemügyi minisztériumtól vett értesülés szerint báró Hengelmüller washingtoni cs. és kir. nagykövetség f. évi június hó 23-án írta alá a nemzetközi Unió washingtoni értekezletén hozott határozatait. Alább közöljük a létrejött megállapodások lényegét.

A szerződő országok mindegyikének alattvalói vagy honosai az Unió bármely másik országában a találmányi szabadalmak, a használati minták, az ipari mustrák és minták, a gyári vagy kereskedelmi védjegyek, a kereskedelmi nevek, a származási jelzések, a tisztességtelen verseny elleni oltalom tekintetében ugyanazokat az előnyöket élvezik, amelyeket a vonatkozó törvények a saját honosok részére jelenleg biztosítanak, vagy jövőben biztosítani fognak. Ennél fogva a honosokkal egyenlő védelemben részesülnek és a jogaik ellen irányuló minden támadás miatt ugyanezekkel a jogorvoslatokkal élhetnek, mint azok, föltéve, hogy azokat a föltételeket és alakságokat teljesítik, amelyek a honpolgárok részére megszabják. A lakóhely vagy üzleti telep bírásának kötelezettségével abban az országban, amelyben az oltalom igényeltetik, az unióbeliek nem terhelhetők meg.

A 4. szakaszban megállapították az elsőbbségi igény érvényesítésének alatti feltételeit.

4. §. a) Aki törvényes határidőben az unióbeli államok valamelyikében találmányát bejelentette vagy védjegyét illetve mintáját lajstromoztatta, ennek más államokban is való eszközölhetése végett az alább meghatározott időtartamra, a harmadik személy jogának sérelme nélkül elsőbbségi jogot nyer.

b) Valamely unióbeli államban a meghatározott időtartamon belül történt bejelentés vagy belajstromozás nem lehet érvénytelenségi vagy törlési ok az Unió másik államában, idézhetné bár azt ott elő egy újabb lajstromzás, a találmány nyilvánossá tétele, illetve gyakorlatba vétele, a védjegy használata vagy a minta forgalomba hozatala.

c) Az elsőbbségi időtartam a találmányokra és használati mintákra nézve tizenkét hónap, a védjegyekre és mintákra nézve pedig négy hónap.

d) Az elsőbbségi jogot igénylőnek egy nyilatkozatban meg kell jelölnie a letétel napját és az országot. Minden állam megállapítja ezen nyilatkozat beadásának határidejét.

Az elsőbbségi igény iránti nyilatkozat adatai az illetékes államok iparjogi hivatalos közleményeiben közzétehetnek. A nyilatkozattevőtől a szerződő államok megkövetelhetik, hogy bemutassa a korábban benyújtott (leírásnak, rajzoknak stb.) és az intézvényszert hatóság által szabályszerűnek elismert kérvényének másolatát.

Ezt a másolatot nem kell sehol sem hitelesíteni. Követelni lehet azonban a benyújtás (dépót) napjának igazolását és egy fordítást. Az elsőbbségi jog iránti kérelem benyújtásához semminemű egyéb alakítás nem követelhető.

Minden ország önmaga fogja mérlegelni a fenti feltételek nem teljesítéséből eredő mulasztásokat, amelyek azonban soha sem vonhatják maguk után az elsőbbségi jog elvesztését.

Alaposnak mondható változáson ment keresztül a 6. cikk. A származási országban szabályszerűen bejegyzett gyári vagy kereskedelmi védjegy valamennyi uniós országban bejegyzendő és oltalmazandó.

Mindazonáltal visszautasíthatók vagy hatálytalanak nyilváníthatók:

1. Olyan védjegyek, amelyek harmadik személyek által szerzett jogokat alkalmasak sérteni abban az országban, amelyben az oltalom igényeltetik.

2. Olyan védjegyek, amelyek minden megkülönböztető jelleget nélkülöznek, vagy kizárólag olyan jelekből vagy adatokból állnak, amelyek a kereskedelemben az áru fajának, minőségének, mennyiségének, rendeltetésének, értékének, származási helyének vagy előállítási időpontjának a megjelölésére szolgálnak, vagy amelyek köznyelven vagy annak az országnak törvényes és állandó kereskedelmi gyakorlata szerint váltak használatossá, amelyben az oltalom igényeltetik.

Valamely védjegy megkülönböztető jellegének a megítélésénél, az összes ténykörülményeket, különösen védjegy használatának a tartalmát kell figyelembe venni.

3. Olyan védjegyek, amelyek a jó erkölcsökbe vagy a közrendbe ütköznek.

Származási országnak az az ország tekintendő, ámben a bejelentőnek a főtelepe fekszik.

Ha a főtelep nem az uniós országok egyikének területén fekszik, akkor a származási országnak az az ország tekintendő, amelynek a bejelentő honosa.

Becikkelyezte a 7. b) szakaszban a kollektív védjegyeket.

7. b. cikk. A szerződő országok kötelezik magukat, hogy olyan testületeknek (kollektivitás) védjegyeit, amelyeknek főnállása a származási ország törvényeivel nem ellenkezik, lajstromozni és oltalmazni fogják még abban az esetben is, ha az illető testületeknek ipari vagy kereskedelmi telepük nem volna.

Azonban mindegyik ország függetlenül határozza meg azokat a feltételeket, amelyek alatt ilyen testületek védjegyeit lajstromozni és oltalmazni fogja.

10. b. cikkben pedig az összes szerződő országok kötelezik magukat, hogy az uniós belieket a tisztességtelen verseny ellen hathatós oltalomban részesítik.

Az új konvenció az eddigőtől eltérő egyéb intézkedései lényegtelenek.

A szabad. hivatal szabadalmi ügyekben hozott határozatai.

Nem szükséges, hogy az anterioritások a bejelentés tárgyát teljesen leírva magukban foglalják, mert a szabadalmi törvény 3. §. 1. p. csakis azt kívánja meg, hogy a találmány közzétett nyomtatványok, vagy egyéb sokszorosítás útján már annyira ismertté vált legyen, hogy ezt a bejelentés idejében szakértők használhatták. 9699/910.

Az igénypont az, amely azt, ami új és oltalmazandó, felöleli s bár a leírás és rajz az igénypont magyarázatára szolgál, de annak hiányait nem pótolhatja. 11075/911.

Lejárat értesítések:

1911. november hóban a következő védjegyek oltalmi ideje jár le: *Kontra* (Zwack I. és társa Bpest), *Vegton* (E. T. Pearson), *Vulganine* (Société Anonyme „La Vulcanine”), *Oxygénviz* (Ries és Berkovits), *Dureyas* (National Starck Company, képv. Schön Fülöp szab. ügyvivő), *Silit* (Morelli János Bpest), *Forcit* (Weinhardt & Just, képv. Neufeld Ármán szab. ügyvivő), *Mercur o-C réme* (Dr. Rosenberg Sándor), *Aga* (Halász Ferenc és Pál), *Rekontra* (Zwack J. és társa), *Saturn* (Deutsche Nähmaschinen-Fabrik von I. Wertheim A.-G., képv. Dr. Szirmai Rihárd ügyvéd), *Pohmo* (Elyah y Molloy, képv. Török József gyógyszerész Budapest), *Neptun* (Illés Ferenc Gödöllő), *Guzikenocs* (Agulár Ignác Bpest), *Kávésgyújtó* (Unió magyar általános gyufagyár rt.), *Lenkoplast* (P. Beiersdorf & Co., képv. Edvi Iliás István), *Flossin* (Wagner & Jakobi), *Gehty-labda* (Magyar ruggyaárugyár rt.), *Ignis* (I. Widmer-Ackermann, képv. Neufeld Ármán), *Tótasszony* (Kisfalvi és Stein Bpest), *Salipyrin* (I. D. Riedel Berlin, képv. Dr. Szirmai Rikárd ügyvéd), *Animo* (Halász József Cegléd), *Bromocoll* (Actiengesellschaft für Anilinfabrication, képv. Dr. Szirmai Rikárd ügyvéd Bpest), *Bregant & May Ltd.* (Brgant & May Ltd., képv. Kalmár J. szabadalmi ügyvivő Bpest).

Közgazdaság.

A **petróleumról** tartott a „Gesellschaft Oesterreichischer Volkswirte” egyik ülésén Stranzky Zsigmond felolvasást, melyből a Magyar Gyáripar nyomán közöljük a következőket: Felolvasó szerint a petroleum a gáz és villany mellett sem veszítette el jelentőségét. A világ petróleumfogyasztása nő és még további emelkedés várható. A petróleum világítás főelőnye, hogy nem szükségei semmiféle más berendezést, mint a gáz vagy a villany. A petróleum még mindig a legolcsóbb világítási mód.

Az osztrák-magyar monarchia petróleumfogyasztása az utóbbi évek átlagában évi 160.000 mm.-val növekedett és jelenleg fejenként 6 kg.-ot tesz ki (összesen cca 3 millió mm.) Kulturálisan fejlettebb országokban ez az átlag még nagyobb: Németországban 17 kg.; Nagybritanniában 19 kg.; Németalföldön 29 kg.; az Egyesült-Államokban 54 kg.; Franciaországban több mint 7 kg. és Oroszországban körülbelül 9 kg.

Edison három új találmányáról is nyilatkozott egyik napilap tudósítója előtt és a többek között a következőket mondotta:

– Bevégeztem három találmányomat, amelyeket mihelyt hazaérek, forgalomba bocsájtom. Az egyik a *beszélő kinematográf*. Egyszerre veszi fel a hangot és a mozgást. A cselekményt nemcsak látja a közönség, hanem egész színdarabokat végighallgathat. Ezt oda akarom tőkéleteseíteni, hogy olcsó legyen és egyes családok otthon is rendezhetnek kinematográf előadást. Második találmányom a *könnyű akkumulátor*, amely lehetővé teszi, hogy a *villamos vasutak felső- és alsó-*

vezeték nélkül is közlekedhetnek. Eddig nagy baj volt, ha egy kocsi vezetéke elromlott. Az egész forgalmat megakasztotta. Most feltaláltam egy akkumulátor-batériát, amelyet külön felszerelnek minden elektromos kocsira és ha a vezetékben baj van, működésbe jön az akkumulátor. Csak azt kellett megcsinálni, hogy könnyű legyen. Ezt a problémát is sikerült megoldanom és remélem, hogy nemsokára minden elektromos kocsit felszerelnek vele. A harmadik találmányom az *építé-
szet terén idéz elő nagy átalakulást*. Elkészültem az *öntött ház* problémájával. Folyékony cementből gépek segítségével pár óra alatt teljesen el lehet készíteni egy lakóházat. Minden ember olcsón jut majd saját házhoz. – Hat óra alatt fel tudok építeni egy ilyen házat, – folytatta. – Öntött vasmodelleket készítettem hozzájuk, elsőrangú építésszek tervei szerint. A házak egyemeletesek és olasz vidéki házak mintájára készülnek. Olyan kényelmesen lakhatik és élhet bennük bárki, mint Ferenc József király a pompás budai várpalotában. Egy ilyen ház világitással és fűtéssel körülbelül 3000 koronába kerül az önök pénzében. Az anyag, melyet az alapincézéshez ki kell emelni, az építésnél felhasználható. Ilyen házakat csak homokos talajon lehet építeni, agyagon nem. A munkás, aki napjában körülbelül 15 centet költ közlekedésre, így a nagyváros periferiáján lakhatik és a házat a bérösszegeből kényelmesen amortizálhatja. A házhoz mindössze 110 hordó cementre van szükségem.

Új miniszteri tanácsosok. Ő Felsege Barthos Andor, Halászy Lajos, Micseh Endre és Em ich Gusz-táv, Szántó Albert kereskedelemügyi miniszteri osztálytanácsosokat miniszteri tanácsosokká, Dr. Pap Dezső, Dr. Dietrich Adolf, Mészáros János, Márffy-Mantuano Rezső és dr. Dezsőffy Aurél miniszteri titkárokat miniszteri osztálytanácsosokká léptette elő.

Barthos Andor, cs. és kir. kamarás, az ipari közigazgatási osztály vezetője a kereskedelemügyi minisztériumnak egyik legnagyobb tudású és legnagyobb tehetségű tisztviselője. Téglássy után reábizták az ipari közigazgatási osztály vezetését, évek óta tanára a vasúti tisztképző-tanfolyamnak s tavaly jelent meg „Vasúti jog” című értékes munkája, mely úttörő mű a magyar vasúti jog területén. Tavaly műegyetemi magántanárrá is habilitálták. Irodalmi téren is szép sikerei voltak, és pedig nemcsak a közgazdasági irodalom, hanem a szépirodalomban is.

Dr. Pap Dezső a magyar szociálpolitikai irodalom elsőrendű művelője. Tanulmányait és cikkeit a leg gondosabb munka és európai látóköri jellemzik. Vezetős szerepet visz abban a mozgalomban, mely a magyar munkásvédelmet is európai nivóra akarja emelni.

A csavarkartell létesítése ügyében hosszabb idő óta folyó tárgyalások, mint nekünk Bécsből írik, félbeszakadtak, mivel egyes cégek túlkövetelésekkel léptek fel, melyeket más cégek nem voltak hajlandók megadni. Ennek dacára beavatott körökben még mindig azt hiszik, hogy a differenciák kiegyenlítése lehetséges s a kartell rövid időn belül létrejön.

Búcsú- és szent cikkek forgalma. Az augusztus és szeptember hónapokban Mária-Besnyőn, Radnán, Remetén, Bodajkon, Csatkán és az ország számos egyéb pontjain tartott búcsúk aktuálissá tették a fent említett cikkeket. Búcsú-cikkekben – különösen annak olcsóbb és tömegeladásra szánt fajtáiban – néhány évvel ezelőtt teljesen ki voltunk szolgáltatva a külföldnek. Ma részben itthon is kisegíthetjük magunkat, amennyiben kalocsai háziiparilag készített fűzött és láncolt rózsafüzérek, Salgótarjánban készült fém-feszületeket, Győrből forgalomba került aranyozott

szent csoportozatokat, több budapesti cég által készített nikkelkeretű tükrös szentképeket, találhatunk félig-meddig kielégítő arányban az idegen árucikkek között. Azonban gyöngy- és egyéb keretű szentképekben ráeg mindig a cseh gyártmányokra, csipkés és olajnyomatu szentképekben – különösen azoknak tömegeladásra szánt fajtáiban – müncheni, drezdai, de főleg nürnbergi litográfiái műintézetekre és olcsó porcellán szent szobrokban szintén cseh és külföldi gyárosokra vagyunk szorulva. Ez utóbbiak gyártására a zsolnai gyár egy időben berendezkedett ugyan, de azok gyártását ismét beszüntette.

A Budapest-erzsébetvárosi takarékpénztár rt. szept. 21.-én rendkívüli közgyűlést tart, melyen az igazgatóság előterjesztést tesz a 7 millió K alaptőkének 10 millió K-ra való felemelése iránt, 6000 db 500 K n. é. új részvény kibocsátása által. A tőkeemelés voltaképpen ellensúlyozása akar lenni egy mozgalomnak, mely az utóbbi időben mutatkozott és melynek célja az, hogy az intézet részvény többségének megszerzése által egy érdekeltég szerepet biztosítson magának az intézet vezetésében. A részvényeket ugyanis egy kisebb magánbankai, Elfer Dániel vásárolja, aki tavaly kivált a takarékpénztár igazgatóságának kebeléből, mert a vezetéssel nem volt megelégedve.

Felelős szerkesztő : Dr. LÁNCZI JENŐ.